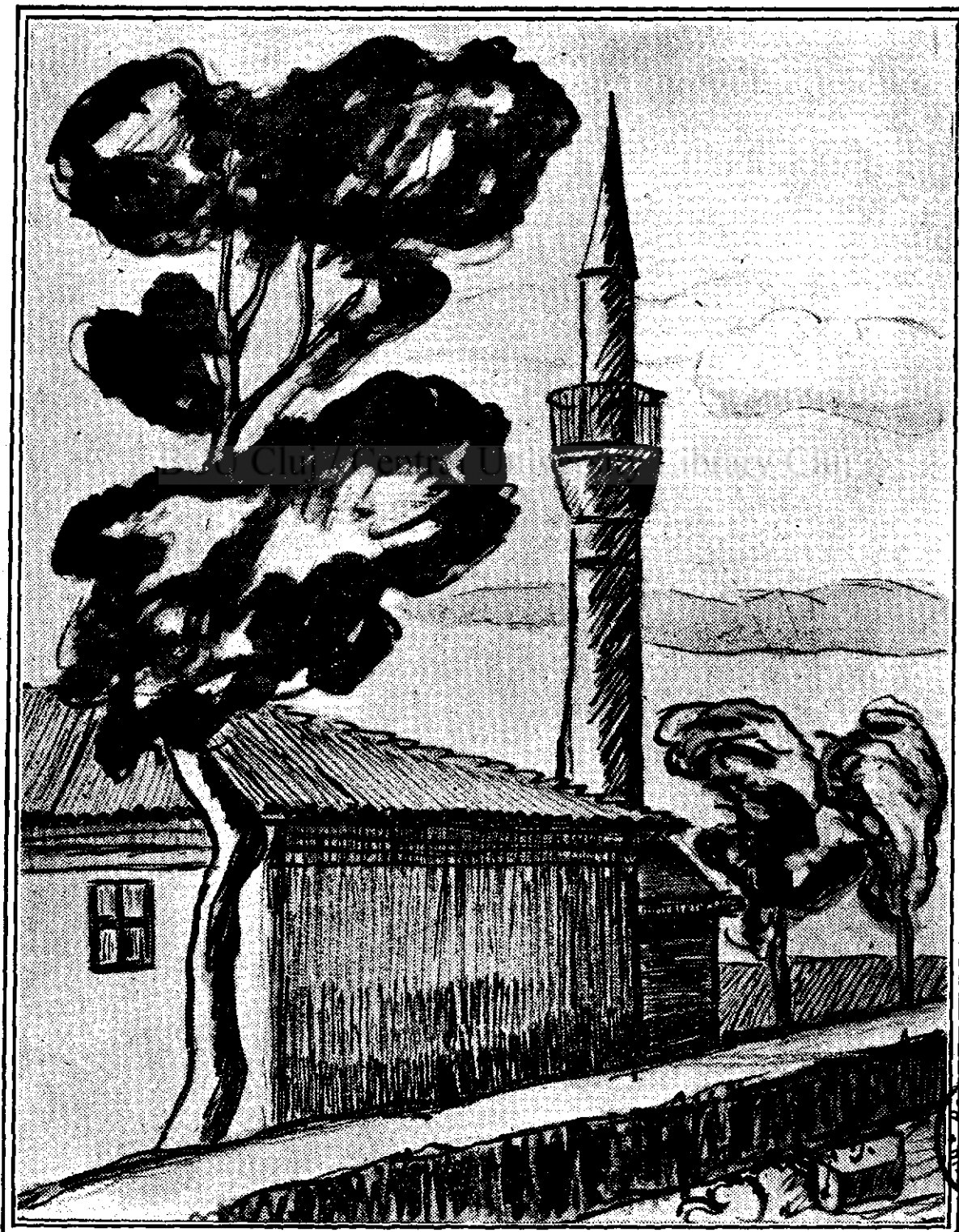

UNIVERSUL LITERAR

D. GHIATA: STUDIU DIN MANGALIA, 1926.

An. XLII, Nr. 31.

1 August 1926.

Lei 5.

Fântâna

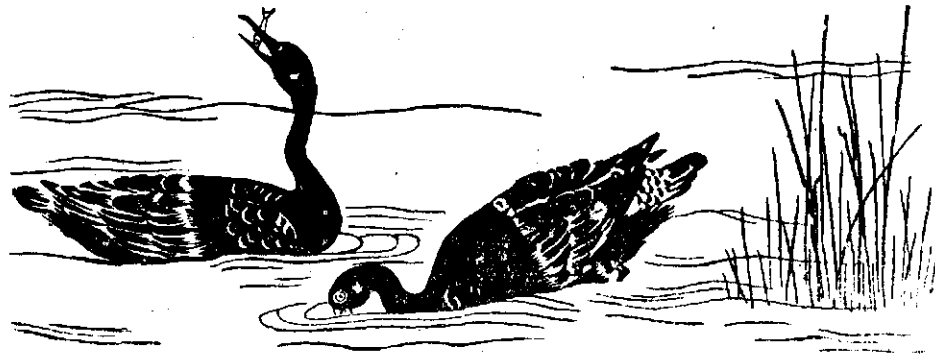
„Și curge isvorul împede spumă 'mpletită cu Soare,
 Vănu pământului plină țâșnește ntr'un jgheab luminos ;
 Clînchet sonor păturile ngână,
 Cerul coboară în ele noianul albastru prinos,
 Alături-și leagănă bujerul floare de floare,
 Și poseri rătăcesc împrejur de fântână.

Când sulul de apă 'n fuior de lumină se sfarmă,
 În buzele reci de argint ale jgheabului plin,
 Bobîtelor limpezi în pulberi dă sbor ;
 Curcubeu mătăsos pe flori revărsat în chînchetul lin
 Cu jocul armonic, strîngând la mîresme se sfarmă,
 Sdrtit nestîrșit din bogatul isvor

Eu viu de pe drumul cel lung, însetat din fântână să beau ;
 Mi aplec gura arsă și sorb înviindu-mi plămîni
 Și simt cum se varsă răcoarea în sângele meu..
 Și plec — și departe, departe, pe zări cenușii,
 Mai simt în adâncuri cîntînd încă apa fântânii,
 Și simt cum în mine puteri se înoadă din apele-i vii.

G. TALAZ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Chemare

Nu mai regăsești tu simfirea caldă de odinioară
 Care să te aducă la cuibul cel trist ?..
 Trist cu tot ce-așteaptă în el... să vii doară
 Numai cât faci cruce și îți pleci genunchii lângă domnul Crist?

N'are să te certe nimeni !, însăși ochii celui de pe cruce,
 În numele cărui te mai rog să vii,
 Au să-ți dea voce iarăși a te duce
 În lumea ta nouă și pe care numai tu o știi.

Nu-ți cer pentru mine această mîngăere silită,
 Eu am încetat de mult a nădăjdui ;
 Urmez numai îndemnul prin care o inimă sfîrșită
 Mă roagă să te chem duhovnic pentru a se mîntui.

Simfirile din tine nu pot fi cu totul păgâne
 Și nici cu îndărătnicie împotrivite mereu ;
 Iar pe cele vechi, nu le pot crede atîta de bătrâne
 Să nu tresară, când te chem în numele lui D-zeu.

VIRGINIA GHEORGHIU

Eugenio Giovannetti

Idilă semită

Dela o vreme, acea scurtă porțiune de drum între hotelul „La Urs” și Tordinona, a devenit măsura iubirii și a fetei mele. În fiecare zi, revăzând hotelul, inima mi se luminează și lumina să-mi rămâne până la Tordinona, unde întunecul coboară din nou asupra-mi.

Mai înainte de-a vă vorbi de regină, vă rog să luați puțin seama la cele două extreme ale acestui îngust regat al meu: hotelul într-o parte, turla de cealaltă parte. „La Urs” a tras Dante, Rabelais, Brantôme: în Tordinona, carceră a lui Cellini, cuib de prostituate, locuște umbra răului. Turla cea răpănoasă se pitește către malurile Tibrului, sură și mută în josișcia umedă în care vrea parca să se mai deschidă ploapa de marmoră a unui străvechi cerdac. Din acel cerdac se vede, în închiptuire, Dante privind spre răul care mișună. Colo sus, la răcoare, Rabelais seric și bea; bea vin alb de Frascati și scrie unui prieten din Franța ca să-i dea vesti despre niște salată creață, nespun de gustoasă, pe care-a descoperit-o într-o grădină din Roma. Colo sus, perigordianul Brantôme povestește snoave sărate, care fac ocholul Curții papale. Dante, din cerdacul scării al „Ursului”, te îmbie să contempli puritatea triumfătoare a cerurilor dar, alături de el, Rabelais râde și arată spre pământul cel născător de salată creață, iar Brantôme îți șoptește: „orice porcărie îi este îngăduită unui bărbat ori unei femei fine: toute personne d'esprit veut essayer tout!”

Iată-te încurcat asupra alegorii și făcând doi pași dinspre „Urs” către Tordinona, iată-te cu ispita'n cale. Toate bogățiile pământului și ale cerului par a se aduna la dreapta ta. Patru-cinci anticari și-au grămădit acolo marfa, în dușene întunecoase în care vechile catifele și vechile pietre prețioase strălucesc mohorit ca în tablourile lui Rembrandt. Splendorile unor lumi strămoșești, ale unor societăți dispărute, se grămădesc în negură: camee și calcedonii din epoca împăraților romani, bronzuri grecești, lacuri venețiene în care domnițele galente și ascunseră secretele, statuete de Capodimonte și de Saxonia, dantele de Burano, gravuri englezești, smălțuri de Limoges, tabacheri, monezi, lămpi de pământ, cătărăni, miniaturi, livrele, mărci de-ale Statului Papal și de-ale Regatului celor Două Sicilii. În pragul uciei din acele îmbelșugate dușeni, regină a bric-à-brac-ului și a gândurilor mele, oacheșă, grăsulie, mioapă, stă o ovreicuță.

Se uită la mine ori nu se uită? Mă vede ori nu mă vede? Când îi trec prin față, strânge pleoapele și rotunjește un fel de crăpătură în colțul genelor. N'am văzut niciodată miopie atât de ciudat-ingenioasă: ochiul ei semăna în aceste clipe cu o butonieră care așteaptă floarea. Are pielea grasă, pe care lunecă poate încă și-acuma unsorile și mirodeniile cu care se acoperiră îndepărtatele-i rudenii asiatice. Vreme de douăsprezece luni trebuia sclava să-și înducească pielea, mai înainte de a fi primită de regele Asner: șase luni cu mirodenii și tămâie, șase luni cu aromate suave. Așa s'a făcut frumoasă Estera și așa, poate va fi voit să se facă frumoasă și Ruth când merse în ograda cea mare, se vâri repede printre mormanele de orz și de grâu și, la lumina stelelor, se lungi tăcută la picioarele lui Boas, cam greoiu de somn și de vin. Du'oasa noapte idilică! De vreme ce era miezul nopții, bărbatul se sperie, se

sculă pe jumătate și privi: o femeie îi stătea lungită la picioare. Și întrebă: cine ești? Iar ea răspunse: sunt Ruth, sclava ta. Intinde cerga peste sclava ta, căci tu ești urmașul.

Cum o cheamă pe această târzie nepoată a Esterei și a lui Ruth, care și are împărăția ei, plină de catifele țesute de soare și de mestimate palide, între hotelul „Ursului” și Tordinona? Nu știu, dar ceea ce știu e că o iubesc în tăcere și că povestea iubirii noastre se va isprăvi într'un chip ciudat. Știu că în visele mele vine câte-odată la mine, singură și tremurând, moale de unsori, cu sufletul la gură, ca Esther atunci când, cu toată oprirea cea grozavă, se duce nochemată, în casa lui Asner, printre marile colonade infricoșate, călcând pe lespezile înghețate de marmoră verde, albă, galbenă, neagră. La fel cu barbarul și cum se cade Asner, mă bucur de venirea ei și nu-s în stare s'o jn de rău că mi-a siluit taina viselor.

Asta în ce privește visele: realitatea e puțin cam felurită. N'am priceput încă dacă ovreicuța mă bagă în seamă, ori ba. Nu ne-am spus niciodată vre-o vorbă, dar am auzit că, într'o zi, prinse a cânta pe când treceam eu:

Pentru tine mai trăesc...

Dar asta n'are aface: fetele din popor oțesea, când se uită la mine, ca să le vină inima la loc fără să-și dea seama de ceea ce cântă. Altă dată, tocmai pe când treceam pe-acolo, prinse a cânta unul din acele cântece din popor cari înfloresc în cejoasa noapte din Trastevere:

Și-apoi când mor eu,
să știi că mor, nu glumă...

Poate că și dansa stă cu casa lângă râu, locuște încă vre-o casă din vechiul ghetto, lângă palatul cel mohorat al Beatricei Cenci. Nu pot ști de cântă pentru mine dar în schimb nu-i nici vorbă de îndoiulă că am găsit chipul s'o chinuesc. Am băgat de seamă că miopia ei e atât de mare încât, dacă trec la doi metri, mă mai recunoaște; dar la trei, nu mă mai recunoaște. La trei metri sunt pentru dansa o umbră, un nimic ce alunecă pe aspra încremenire a ochilor săi negri. Între cei doi și trei metri este o zonă crepusculară, tantică, ce-i ispitește și tulbură vederea și-i silțește pleoapele și genele la sforțări spasmodice. Trec uneori prin această zonă tantică și mă uit la ovreicuța mea cu o curiozitate cam crudă. Vădit lucru că se tulbură, strânge pleoapele și-și ascute ochiul cu o încordare nervoasă care-i încrețește ușor obrazul. Poate că din adâncul ființei sale se străduiește vre-un instinct duios și îngrijorat să vină într'ajutorul slabului său simț vizual poate că vrea să vadă

N. N. TONITZA: PRINȚUL PRIBEAG

DAIMONION

VII. PE URMELE PSIHOANALIZEI

Inconștientul divinizat al romantilor nu are comun cu inconștientul psihoanalizei actuale decât numele. Ca sens doar ceeace se ascunde în dosul acestui nume pentru orice înțelegere laică. Tăgăduirea, prin care inconștientul se așează în ambele cazuri în afară de conștiință, nu destăinuie încă nimic hotărât asupra tărâmurilor, reale sau închipuite, denumite la fel. Inconștientul cu hotare nestatornice al romanticilor era țesut din ite magice: derivau din el pentru știința și estetica romantică atât darul de a umbla lunatic peste case cât și darul de a crea o poezie, atât paradoxele nimicitoare de spații ale telepatiei cât și capriciile independente de timp ale inspirației. Tot ce romanticilor li se părea neînțeles era socotit abur amețitor ieșit din căldarea vrăjitorescă a inconștientului. Inconștientul era un izvor ocult de fapte și gânduri incomensurabile. In-

cu sărmanii ei ochi ceva pe care l-a și văzut în lăuntruul său, într-o regiune tainică în care negurile au lumină. Această telepatie aproape nevăzută e repede, muncită și vagă, ca un stol de rândunici.

Jocul e crud și am s'o pălesc. V'am spus că toate acestea au să sfârșească rău. Din ceardacul „Ursului”, le dă mâna să mă sfătuiască, Dante și Rabelais și Brantôme. Dante mi spune: „privește cerurile!” iar Rabelais și Brantôme îmi spun: „Nu pierde curajul!” Ah! simt că totul se va sfârși rău! Nu însă în chipul răutăcios la care vă gândiți.

Așteptați, de vremei să mă pricepeți. Ovreicuța idilei mele este mioapă, dar trebuie să știți că eu sunt și mai miop decât ea, de-o miopie tristă, înarmată cu ochelari. Într-o bună seară, din pragul dughenii sale, ovreicuța mi va face semn să intru și atunci, în drăgăstoasă grabă, am să mă împiedic de prag și am să-mi pierd ochelarii. Cine nu-i miop nu știe cât e de grozavă astă neașteptată și caraghioasă nenorocire. N'am s'o mai văd deodată pe ovreicuța mea care mă adastă în umbra dughenii sale și ca nu mă va mai vedea pe mine. Zonele tanelice, de data aceasta vor fi două: vom strânge amândoi pleoapele cu o încordare nervoasă care ne va încreși ușor obrazii. Amândoi vom voi să vedem cu sărmanii noștri ochi muritori ceva pe care îl vom fi văzut în lăuntruul nostru, într-o regiune tainică în care negurile au lumină.

Vom cădea amândoi, căutându-ne printre bătrânele catifele și vechile nestimate, printre splendorile unor lumi străvechi și a unor societăți dispărute. Cameră și caleidonii, din epoca împărățiilor romani, bronzuri grecești, lacuri venețiene în care domnișele cele galante își ascuseră secretele, statuete de Capodimonte și de Saxonia, broderii de Bureau, gravuri englezești, smalturi de Limoges, tabacheri, monedzi, lămpi de pământ, cățărâmi, miniaturi livrele, mărci de-ale Siatului Papal și de-ale Regatului celor Două Sicilii, totul va juca înpreajma noastră, iar eu voi juca întregul etern și scilpitor brie-à-brac al stelelor.

(trad. din ital. de) ALEXANDRU MARCU

conștientul romantismului e profund miraculos și în aceeași măsură obiect de venerație pentru inițiați. Ca totul altceva inconștientul psihoanalizei: o mașinărie psihică încă nu de tot cunoscută, dar în întregime despoiată de orice miracol. O moară adâncă în care se macină și se transformă vechi și uitate zăcăminte de conștiință. O mașinărie pe care psihologii și-o închipuie alcătuită pe scheletul câtorva legi de-o matematică surprinzătoare. Inconștientul psihoanalitic, departe de a fi de-o substanță divină, păstrează în sine, închiși ca în beciuri subterane monștrii tuturor pornirilor rele. Inconștientul psihoanalizei e și el izvor: de artă și gânduri mari — ca „terapie”, cele mai adesea însă numai de boale cari elimină pe individ din rosturile sale sociale. Scurt: izvor de cântece și nebunie.

Ceeace probabil rămâne definitiv din psihoanaliza timpului nostru — desigur încă foarte departe de a fi epuizată de cercetători și de scafandri — e mecanica psihică a transformărilor subconștiente, acele suprimări și alungări de conștiință în inconștient, acele procese de alterare ale organismului psihic prin elementele în veșnică răsămire, numai închise dar nu și sufocate în pivniți. Pansexualismul lui Freud pare a fi o exagerare, din mândria dictatorială inerentă oricărei teoretizării, a unor fapte incontestabile dar nu prea apropiate de proporțiile ce li se atribuie. (Să nu uităm că elevi chiar de ai lui Freud contestând pansexualismul, îngăduie sexualității doar rolul unuia din factorii însemnați în viața omului. Adler, Jung, Groddek). În ce privește descoperirea mecanicii inconștientului psihoanalistii socotesc între înaintași indeosebi pe Nietzsche, dela care au împrumutat termenul de „sublimațiune”. Din parte-ne credem însă că mult înainte, fără de a fi doctor, ci doar un excelent psiholog, Goethe a ghicit ceva din toată această psihoanaliză faimoasă de azi. Câteva din analizele sale sufletești trebuie — prin mecanica ce o presupun — privite fără înconjur ca „psihoanalitice”. Astfel, vorbind odată despre Byron, îi face o adevărată „psihoanaliză”. Se știe că marele romantic avea între altele multe obiceiuri excentrice și acela de a bea siugur în pivniță și de a împușca fără de rost cu revolverul în vânt ceasuri întregi. Acestor descărcări nervoase Goethe le găsește următoarea ingenioasă explicație: Byron se simțea, nu fără motiv, înconjurat de o lume de dușmani (la un moment dat isbutise să ridice toată Anglia împotriva sa). Obiceiul lui de a împușca ore întregi, siugur în gol, era efectul unei surescitări și rezultatul unei atitudini inconștiente de apărare! Credem că astăzi un Freud, psihoanalistul ticurilor și al manilor, nu ar explica altfel ciudățeniile lui Byron. Cântate în toată opera lui Goethe, desigur

Inceput

A hohotit în noapte vântul...
Un pumn oblonul mi l'a spart,
Bulboane, săbii le despart,
Și'n suflet cade greu — pământul!

De-acum furtuna mușcă 'n zid...
Sub lampă ceasu-mi cântă fin,
Pe pagini găze 'n șiruri vin —
Și din zăvoare mă deschid:

...Pe unde-au fost grădini și soare,
Și prunduri albe 'n cărării,
Azi nu mai poți de cruci să sui,
Azi mucegaiu-i pe stoftoare...

Te pleci s'alegi un fir de nalbă
Pe unde-au înflorit lumini,
Și din hățșul gras de spini,
Te fulgeră o hărcă albă!...

...Mă trag din mine, copleșit...
Și ascult, pustiu, în noapte vântul,
Te smeri simt mai greu pământul,
Și nu știu? Parcă-am așpit!...

T. PAUNESCU-ULMU

exemplele sale de psihoanaliză s'ar înmulți. Să ne amintim numai explicația terapeutică ce o da el nașterii romanului Werther. Singur mărturisește că se temea să-l recitească pentru a nu recădea în starea patologică de care s'a vindecat scriindu-l. Dar acestea le spunem oarecum, numai în paranteză pentru a arăta că Goethe avea o concepție despre inconștient care, întrucitva cel puțin, depășia pe a romanticilor.

Legătura dintre Eros și creație a fost deosemena cunoscută lui Goethe. El știa că avântul erotic, fășnit din nevoi sexuale e elementul generator cel mai puternic în orice domeniu de creație. În iubire Daimonion e în elementul său. Neapărat, lucrul acesta pare o banalitate dacă nu veche cât lumea cel puțin atât de veche ca dialogurile platonice cari stabiliseră aceeași legătură. Dar nu tot atât de banală și încă departe de a fi trecut prin tot controlul științific ce-l merită, este puțin discutată teorie în germene a lui Goethe despre „multipla pubertate” a geniului. În vreme ce oamenii obișnuiți au o singură pubertate, o singură perioadă de exuberanță erotică în care se simte lăuntric asaltat de-o căldă, străină, zăpăcitoare apă vie, o sigură perioadă în care puterile topite în sânge îi dau îndrăsneli desinteresate și în care cei mai mulți, chiar fără chemare, își încearcă într-un fel darul creației, — omului de geniu, creatorul prin excelență, vrăjitorul și demoniul, îi este hărăzită o repetată pubertate, ceeace explică și ține-rețea reînceptută a creațiilor sale și uneori imposibilitatea de a săcătui până în cele mai albe bătrâneși. Firrește, pentru nimenea nu se potrivește așa de mult această teorie a multiplei pubertăți ca pentru Goethe însuș. Nu e o întâmplare că ea a fost spusă întâia oară de cel ce mai mult decât oricare altul a experimentat-o.

LUCIAN BLAGA

MANTAU A

de SANDU TELEAJEN

De două zile și două nopți, satele Teleormanului trimet spre Ruși-de-Vede, — centrul de mobilizare al județului — și ruri: mesfârșite de căruțe și vite, întovărășite de rezerviștii care răspund ordinelor de chemare, de femei, de bătrâni și copii, de jandarmi și primarii aducători ai „tabelelor de rechiziție”. Vin și copiii, și femeile și bătrânii, femeile ca să fie alături de cei cari vor pleca încurând la moarte, copilândrii ca să ție, la întoarcere, de urât pe drum, mamelor, bătrânilor, ca să nu li se pară satele proa dintr'odată pustii, ori, să mai scape din gura stăpânirii ce poruncise rechizițiile, un cal, o căruță, o pereche de boi... Ajuns la Ruși-de-Vede furnicarul acesta de oameni, de căruțe și vite se rânduiește greoi pe străzile ce duc în mica piață a orașului. Aci, magazii de curând construite alături de barăcile târgului, aruncă mobilizațiilor, pe companii, îmbrăcăminte, arme și muniții; ofițeri și gradați cu chipuri îngrijate și crunte, împart pe plutoane și secții ordine și injurături, după nevoie; iar pe strada largă ce'nconjură piața, comisia de rechiziție înscamează avutul satelor rămase pustii, și-l trece zestre regimentelor gățile să pornească spre graniți la cel dintâi sunet de goarnă.

În dimineața de 14 August, regimentul I-ii al diviziei a XII-ea își imbarcă „trenul de luptă”: chesoanele cu muniții, ambulantele, bucatăriile de campanie și căruțele de transport. Trupa încartiruită pe companii și-a primit ceaiul. Pentru ora 11 comandantul a ordonat „imbarcarea” batalionului întâi. Soldații sub privigherea căpitanilor și sergenților își potriveș pe raniți mantalele, foile și bețele de cort. Cartiruit cu compania în curtea unei prăvălii mari de pe strada Alexandriei, Locotenentul Strejnic de la a-doua, își trece vremea cinstind un pahar de vin cu proprietarul, lingă teighea. Între rafturile înalte și noi, e răcoare și miros de mătură udă. Domnul Nae Raiciu om peste măsură de gras, tuș pe cap cu zero, numai în vestă și papuci de casă, după fiecare pahar, își șterge cu dosul mâinii mușcățile albe muiate'n vin și aprinde țigări „Gingășa” pe cari Locotenentul se grăbește să i le ofere. E grozav de mulțumit că Dumnezeu nu i-a dăruit băeți ci numai feie, două: Rica și Ancuța pe cari nici nu s'a gândit să le mărite căci de-abea'n lume și-au isprăvit liceul. Așa se face că de o săptămână de când Regimentul I-ii s'a adunat la Roșiori, omul se simte dator să'mpartă indemnuri războinice și soldaților și ofițerilor care-i vin prin prăvălie, indemnuri pe cari Locotenentul Strejnic pe care-l ține'n gazdă, le-a 'nvățat pe dinafară:

— Cu inimă băeți! Să bateți în ei chiuind ca la nuntă!... (Ei, sunt dușmanii nevăzuți). Să nu pierdeți un glonț, așa cum n'am pierdut noi la Plevna. Să-i luați în baionete ca'n frigări. Eu, la atac câte doi înțepam odată!... Aman!... și gata, cu ochii holbați, pe lumea cealaltă! (Eu, la atac, însemna: eu la spitalul din Turnu-Măgurele unde eram infirmier și auzeam poveștile răniților...).

— Ei, ce stai pe gânduri?... Hai noroc!
— Noroc domnule Raiciu!... înclina ofițerul.

— Băete, spune stăpâne-tă să ne pue la grătar vr'o doi ficăței! Și mai dă o juma de care bem noi. Repede!...

— Indată dom' Nae!

— Știi, vinul dimineața fără o gustare...

— Da, da...

— Ca să-ți prinzi inima don' Locotenent. Ce, gândești că 'n război mor ai

inimoși? Ferit'a sfântul! Care s'ascunde mai mult ori dă dosul de frică p'ala-l găsește glonțu 'ntâi. Pă onoare mea!

În pragul prăvăliei, un mobilizat înalt și oacheș cu o tunică largă de părea în strânsoarea centironului un sac legat la gură, cu o capelă abea prinsă pe capul mare, lătăreș, cu pantalonii strimți de-i țipau în picioare și bocanci noi, mari cât două corăbii; salută molău, arătându-și dinții albi într'un surâs plângător:

— Să trăiți!

— Ce-i Broscoi?

— Să trăiți, sunt frumos?

— Mai e vorbă mă! Doar să holbezi ochii la nemți și-au să fugă de tine mândcând pământul!

— Aoleo, don Locotenent, nu mai râde și d-ta că de-acu ni s'a strâns funia la par! Săracii de noi!...

— Fugi mă, nu bocaci ca o femec!

— Ba bocesc don' Locotenent e'am lăsat cinci copii nevastă la Turnu și 'ncolo nici bani, nici mălai. Că cu ca lăutaru, prost: mult câștigam mult chețuam. Credeam că s'o milostivi don maior și-o face ceva să scap din foc...

— Nu se putea Broscoi!

— Da măcar să mă fi dat la căruțe... Nici asta n'a vrut!

— Acolo se dau cei cu bețesuguri. Tu ești cât un munte.

— Sânt să trăiți, da 'am cinci copii. Ce să fac ei... dacă mor?

— Ai și tu nădejde la Dumnezeu!

— Ba eu am avut-o în don Maior și în d-ta și tot de geaba! Iacă, peste un ceas plecăm în foc! Sărac de vioară, c'o să-mi rămăe văduvă, ca și nevasta...

— Mă Ilie, bei un pahar cu vin?... căută să-l mângăe negustorul, căruia Broscoi îi cântase în multe rânduri pe la chefuri și cumetrii, cu taraful lui.

— Beau dom' Nae! Să trăești!

— Gata ficăței!

— Pune-i aci și dă-ne furculiți.

Rezervistul Broscoi, sorbi cu sete paharul plin, apoi tușinându-și mustața se apropie de ofițer.

— Don' Locotenent, faceți-mi măcar atâta bine!

— Ce?

— Cu mantaua aia de mi-a schimbat-o don' sergent Marin a Lixandrii din Se-garcea și mi-a dat-o pe-a lui. Mă strânge în spate și nu-mi ajunge nici pân'la genuchi. De m'o prinde iarna deger și oe frig sărac de mine!...

Bine, să ieși la raport când viu la companie.

— Es să trăiți!... Să trăești dom' Nae!...

*
Peste o jumătate de ceas, înainte de a porni spre piața de adunare a regimentului, Locotenentul Strejnic, își inspectează compania. Două sute șazeci și cinci de oameni tăcuți și triști, încovoiați parcă sub grijile sufletului mai greu decât sub povara raniților, carușierelor și armelor pe cari mulți nu știu să le mânăscă. Strejnic însă are nădejde în gradați. Toți sunt veniți de la regimentul activ din Turnu. Își cercetează oamenii tăcut, întovărășit de comandanții de Pluton și secții. Când ajunge la Plutonul doi, în flancul drept, Broscoi Ilie, lăutarul. Coșat de greul raniței, clipește des din ochi, cu fața brăzdată de părăiașe mici de sudoare. Se uită în ochii Locotenentului ca un câine bătut. Ofițerul parcă-i aude vorbele gândului: „Să trăiți, mantaua!...”

— Sergentul A-Lixandrei? Ce-i cu mantaua lui Broscoi?

— Să vedeți don' Locotenent. Era oprită de mine mai de mult de la magazioner. O și iscălisem. Să rabde țiganul două-trei zile că-i scot eu alta tot așa de mare de la altă companie!

— Auzi Broscoi! ? răsă ofițerul.

— Auz, să trăiți. Rabd, că n'am ce-i face.

C. MIHAILESCU: DUPA BAL

Scrisoare

Prietenă,
A venit toamna și ne gonește din livadă
Și 'n urma noastră aruncă frunze uscate ;
De parte, departe,
Moare cântecul și mor iubirile noastre,
Spânzurate 'n funigiei țesuși din zăpadă..

Cu risipa de flori albastre,
Ne gonește toamna, prietenă,
Și ne fură iubirile noastre..

La răspântia cărărilor,
Ne despărțim acum
Și clipele se grămădesc în trecut ;
Pe veste va fi iubirea,
Demult, demult;
Un cântăreț pe drum
Va plânge;

— A venit toamna, prietenă !
Pe frunza copacilor și peste
Ochi ne pune reflexe de sânge..
Prietenă, a venit toamna,
Rămânem noi și iubirea pe veste..

ION AL. OVEJA

Cu trenul, de la Slatina la Brăila, apoi de aci cu șlepurile pe Dunăre, Regimentul I-ii debarcă în dimineața de 6 Septembrie pe-o vreme închisă și umedă în orașelul cu înfățișare turcească de lângă piciorul podului Carol I. Companiile de teleormăneni se însușesc pe șoseaua noroioasă, plină de ambulanțe, bucătării și chesoane, fugari și raniți veniți de pe front. Inimile tuturor pare că bat mai scurt. Maiorul Ștefan cu batalionul întâi, a primit ordinul să intre pe linia de foc, spre a da mână de ajutor resturilor unui regiment de vânători pe care un dușman superior îl scosese din satele Cocargea și Enigea. Botezul de sânge de trei săptămâni așteptat.

— Fără o lovitură de pumn, podul e pierdut băeți, spune maiorul, ofițerilor chemați la ordine... Să intrați în foc bărbătoși.

De artileria lor, nici o frică. Trage prost din pricina noroicului din porumbiști și grâne. Ploile ne dau un ajutor dumnezeesc. Apoi răsând: Astăzi nimeni n-are voie să moară.

*

Când ajunge în bătaia tunurilor ofițerii văd cât sunt de adevărate spusele maiorului. Ghiulelele dușmanilor trăznesc în plin vr'o două plutoane ce nu s'au desfășurat la timp !.. Cel dintâi rănit, cade sublocotenentul Nică de la a'ntâia căruia o schiță îi retează mâna stângă. Șrapnelele își scutură plumb fierbinte de-asupra lanțurilor de trăgători rănindu-le, obuzele scormonesc pământul, neigător. Apărute de o perdea de porumburi, companiile maiorului Ștefan scapă cu hotărâre prin salturi repezi de focul artileriei. O vale adâncă cu malurile repezi, le desparte de iadul focurilor de mitraliere și arme,

aprinș din Dunăre până 'n Mare. Câmpul de luptă e un viespar uriaș pe care dușmanul încă nevăzut l'a întins peste trupul Dobrogei cotropite, viespar al cărui bătăit sinistru îți înăbușe auzul, îți taie respirația, îți încununește nervii, te mână înainte, mereu înainte, cu buzele crăpate de sete, cu vesturi și răcnete de fiară..

Locotenentul Strejnic ajunge cel dintâi pe creasta de deal bătută de o secție de mitraliere bulgărești ascunsă într'o șiră de pae. Iar în jurul lui numai plutonul doi al sergentului instructor Marin A-Lixandri. Plutonul întâi s'a rămas în vale la o fântână, unde soldații din trei regiamente se bat la apă, iar plutoanele trei și patru nu îndrăznesc să urce prin ploaia de gloanțe..

Se dă de-adura pe coastă și mână cu ratul arnei, și înjurături pe fricoși. Trei ghiulelele trăznesc din senin în jurul fântânii. Speriați, oamenii plutonului întâi ureă și ei dealul împinși de gradați. Plutoanele doi și trei ajung în sfârșit pe linia de foc.

— „Salve pe secții... asupra șirei de pae !..”

Ordinul zboară din om în om. Și împuscăturile pocnesc ca la nuntă. Surprinși de noui atacuri, dușmanii încearcă o învăluire de aripă. Ochiul Locotenentului Strejnic e treaz.

— „Sergentul A-Lixandrei, față cu secția 'ntâi în jumătate la stânga. Toată compania puneți baioneta !”

A-Lixandrei Marin se ridică în genuchi să destusească mișcarea dușmanului. Duce mâna streșină la ochi și comandă scurt focul.

Împuscăturile se pornesc vijelioase. Trag rezerviștii fără să ochiască, cei mai mulți cu capul în burneni și speriați de zăcuturile armelor, trag nici nu știu unde, așa... fiindcă au ordin să tragă.

— Valeu m'a picat în picior !
— Ridică 'nălțătoru' boule !
— Muică, m'a ars în inimă, muică !
— Hura fraților !.. I-ote-i că fug !
Hura ! Locotenentul Strejnic a ajuns lângă secția întâi. I se umezesc ochii. Cel care strigă hura... și trage ochit din genuchi alături de sergentul A-Lixandrei, e lăutarul Broscoi Ilie, Gloanțele care curg ploae în jurul lui nu-l sperie.

— I-am respins don' Locotenent !
— Bravo Broscoi !

— Valeu ! Don' Locot..

Sergentul A-Lixandrei se rostogolește zece pași de-andaratele, apoi trupul i se sprijină de raniță într'o rână, cu fața spre front.

În frunte are o floare mică, roșie, din care sângele cald i se prelinge peste ochi. Trupul i se zgârcește de două ori, geme înăbușit, rămâne de piatră. Dar focurile dușmanului care s'a retras se întălesc.

— Broscoi Ilie, ia comanda secției !.. Unde pleci ?

— Să trăiți ! A murit..

— Fugi din luptă... Te 'mpușc !

— Nu fug.. mantaua.. s'o iau eu, altfel tot i-o fură altul !

Și pornește, gheboșat spre sergent. În aceeași clipă, o ghiulea se 'nfige în pământ la trei pași în stânga mortului și plesnește ca o grapă trântită pe sticlă. Când se ridică norul de fum, ridică și Locotenentul Strejnic, capul.

Spărturile au mers toate spre vale. Broscoi Ilie are fața plină de sânge și piciorul drept smuls din genuchi. Scângește ca un copil către Locotenent arătându-i ranița mortului :.

— Mantaua don' Locotenent.. M'a pricopsit.. mantaua !..

Și se întinde ușor, parcă împăcat, adormind alături de sergentul Marin A-Lixandrei, feciorul primarului de la Segarcea-din-deal.

SANDU TELEAJEN

I. STEURER; SINGURATATE

Ultimul capitol

de C. ARDELEANU

ACTUL II, SCENA I

Judecătorul, Grefierul, Un gardian, Vlad.

(grefierul stă la birou și aranjază hârtiile pentru scris).

JUDECATORUL (gardianului). Introdu pe criminal!... (gardianul descue încătușei și dispăre).

GREFIERUL. Incepem instrucția înainte de a veni?...

JUDECATORUL. Da!... Nu face nimic, până vine Doctorul și Advocatul... (se uită la ceas) Nouă... terminăm..

GREFIERUL. Vine și văduva mortului?

JUDECATORUL. Da, pentru confruntare... (se plimbă prin scenă, gardianul introduce pe Vlad).

VLAD (privind ca la niște necunoscuți). Bună ziua!... Ce doriți (se duce la grefier). Ce scrii dumneata?... (judecătorul șade pe scaun, picior peste picior și își curăță unghiile, Vlad i se adresează): Dumneavoastră?...

JUDECATORUL (fără să se uite la el). Nu mă mai cunoști?...

VLAD. Nu...

JUDECATORUL. Și cu toate astea, ne-am mai văzut acum vre-o trei zile.

VLAD. Nu știu, mă ertați!...

JUDECATORUL. Cum se vede, ai o memorie foarte proastă, sau... (privindu-l bănuitor) crezi că vei putea schimba fața lucrurilor.

VLAD. Nu înțeleg.

JUDECATORUL. Insfârșit cred că te-ai hotărât să vorbești... Te văd mai liniștit acum... De altfel cazul se petrece același la toți arestații, primele zile nu vor să vorbească și apoi, după ce se reculeg, numai vor să tacă... Ei?!...

VLAD. (Vrea să stea, gardianul îl împiedecă). Cine ești dumneata de stai în spânarea mea și nu mă lași să șed?... Ești îngerul păzitor al meu... Curios!... În fiecare clipă tot alți oameni văd... Al cătelea ești dumneata?...

GARDIANUL. Taci din gură și uită-te acolo...

VLAD (revoltat). Dar asta înseamnă obrăsnicie!... (gardianul zâmbeste).

JUDECATORUL. Lasă educația și răspunde la ce te voi întreba.

VLAD. Cu mine vorbiți?...

JUDECATORUL. Cu dumneata... Haide, începe!

VLAD. Ce să încep?

JUDECATORUL (isprăvind cu unghiile). Să-mi povestești ce unume te-a făcut să omori și cum ai omorât?

VLAD (apropiindu-se). Cu cine am onoarea?

JUDECATORUL (autoritar). Să faci bine să isprăvești cu trucurile acestea. Răspunde ce te întreb!

VLAD. Eu nu vorbesc de cât cu oamenii pe cari îi cunosc.

JUDECATORUL. Hm!... Zi, cu adevărat, nu mă mai cunoști?... (apropiindu-se). Sunt judecătorul de instrucție.

VLAD (mirat). Judecătorul de instrucție!...

JUDECATORUL. Acum mă cunoști?

GREFIERUL. Spune domnului Judecător, cum ai comis crima și pentru ce?

VLAD (naiv). Dumneata cine ești?...

JUDECATORUL (batjocuritor). Dumnealui e Grefierul... (spre gardian) și dumnealui, gardianul închisoarei, iar dumneata, ești asasinul... Prezentările făcute, ne cunoaștem cu toți, dumneata pe noi și noi pe dumneata... Acum vorbește!

GREFIERUL (judecătorului). Procedăm la interogatoriu?

JUDECATORUL. Da... (lui Vlad). Cum te cheamă?

VLAD. Vlad Dum... Nu-mi mai aduc aminte.

JUDECATORUL (grefierul). Dumbrăveanu... (grefierul scrie aproape tot timpul). De câți ani ești?

VLAD. Vă interesează vârsta mea?

JUDECATORUL. Răspunde la întrebare... De câți ani ești?

VLAD (după un moment de gândire). Nu știu, am uitat...

JUDECATORUL. La primele cercetări, ai spus că ești de treizeci și opt de ani.

VLAD (repetând). De treizeci și opt de...

JUDECATORUL. Ce meserie ai?

VLAD. Nici una.

JUDECATORUL. Tot la primele cercetări ai spus că ești scriitor, de ce zici că n'ai nici o meserie?

VLAD. Pentru că scriitorii nu sunt meseriași.

JUDECATORUL (grefierului). Scriitor...
GREFIERUL (tare, scriind). Fără nici o ocupațiune.

VLAD. Romancier... Sunt singurul romancier care...

JUDECATORUL. Ai să răspunzi numai la ce te întreb și, acum să-mi spui: Ești acuzat că în ziua de 5 Septembrie, orele nouă dimineața, te-ai introdus în locuința vecinului dumitale de la etajul doi și prin mai multe lovituri de cuțit, l-ai omorât... Cum ai procedat?

VLAD (absent, privește lung la Judecător).

JUDECATORUL. Răspunde!

VLAD. N'am omorât...

JUDECATORUL. Nu? (îi arată cuțitul).

Cuțitul ăsta spune că da... Ascultă, să știu că cu cât vei căuta să negi fapta, sau vei încerca să mă faci să cred că nu ai fi în toate mințile, cu atât mai rău va fi pentru tine. Eu te sfătuiesc prieteneste, să ai curajul faptelor tale și să răspunzi limpede, fără nici o șovăire.

VLAD. Ași vrea să știu dacă toți Judecătorii vorbesc ca dumneata la persoana întâia, atunci când...

JUDECATORUL (aspru). Răspunde la ce te întreb. La primele cercetări ai declarat și ai recunoscut...

VLAD. N'am declarat nimic. Nu recu-

Cântec mic

Cresc scaești,
Zac burești
Și grădina mea e moartă
Lacătui rugină 'n poartă
Paseri tac,
Muguri zac...

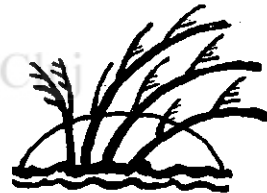
Cum te-ai dus nu mai e cine
De fragi cu mâinile pline
Să vie
Din vie
Coar romanițe mai cresc
Dar cu ochii când clipesc
Cum mai plâng
Cum se strâng!...

Au rămas luieri de crini.
Înceași în aspri spini
Crește un mac
Pal, sărac.

Roua cade în zadar
Nu mai e nici un pahar
De lălea,
De pansea.
Sub pleoape lacrimi mai sunt
Frunze gem în pom mărunt
Cu mine
De tine.

Și cireșul s'a uscat
C'a rămas neadunat.
Pe 'nserat
Scuturat
Pe văzduhu amiresmat
S'a culcat.

FLORICA MUMUIANU

nost nimic... Ce vrei cu mine?... (cu naivitate, însoțită sficiune). Lăsați-mă în pace... Trebuie să termin romanul și dumneavoastră vrei să vorbim... N'am vreme... Vă rog... (arată ușa cu mâna, gest ca și cum i-ar invita să iasă).

GARDIANUL (scuturându-l de braț). Cu cine vorbești?

VLAD. Dă-mi drumul, dă-mi drumul... Eu nu te cunosc pe dumneata și nu vă cunosc pe nimeni... Lăsați-mă!... (se smunceste).

JUDECATORUL. Să știu că te pun în fiare, criminalule!...

VLAD (se uită lung și zâmbeste înconștient).

JUDECATORUL. Bagă de seamă că de mărturisirea faptei pe care ai săvârșit-o, cum și motivele cari te-au determinat, atârnă pedeapsa pe care o vei lua... De când cunoști pe victimă?...

VLAD. Nu cunosc pe nimeni.

GREFIERUL (scriind). Refuză să mărturisească crima.

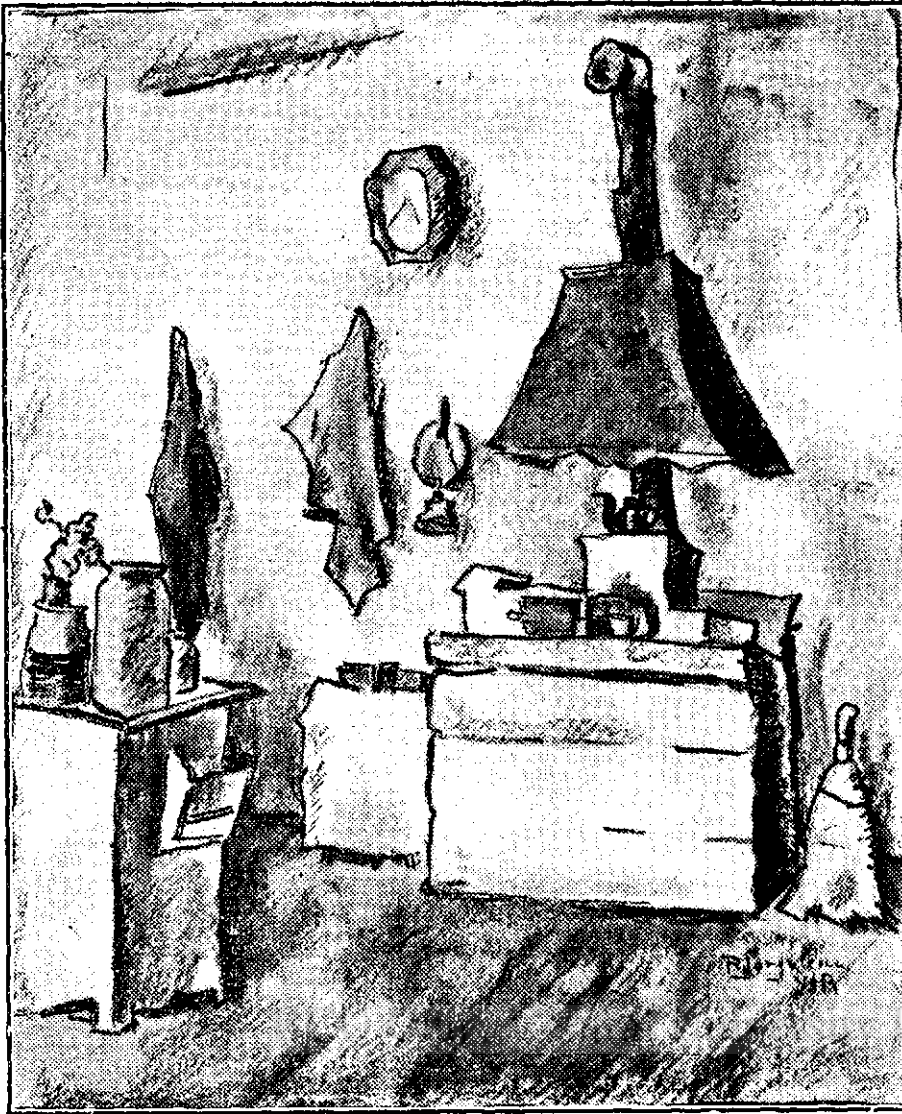
VLAD (mirat). Refuz?...

JUDECATORUL. Bine, dacă nu, spune pentru ce ai ridicat viața unui om de valoare, ca profesorul Priboi?... Cel mai destoinic, fala învățământului, om de inimă care n'a făcut nimănui nici un rău... Un om prin fața căruia nu erai vrednic nici să-i treci...

VLAD. Știu!... Știu!... Părerea asta e a tuturor... Ca să fii scriitor mare, trebuie să fii profesor, ca să fii critic, trebuie să fii profesor... Aveți dreptate... Și eroitorii să pară că sunt buni, scriu pe firmă că

C. ARDELEANU

P. IORGULESCU : STUDIUL DIN MANGALIA, 1926

sunt absolvenți de Academie... Profesor, profesor... ca și cum ei ar fi supra oamnei... Dumnezeu ști cine a fost Nietzsche?... ei bine, un rând scris de mine, nu dau pe întreaga cruditate a domnilor profesori cari știu gramatică, tot ce au scris alții, ce este talentul, geniul și nu știu nimic despre ceace sunt ei... Eu nu sunt profesor, dacă dumneata ai crezut, rău te-ai adresat mie...

JUDECATORUL (care tot timpul l-a privit în dolie). Crezi că m'ai prosti?

VLAD. Nu eu.

JUDECATORUL (lovind cu pumnul în masă). Răspunde la întrebare: omorul.

VLAD (calm). Foarte ciudat îmi păreți... Vorbiți de profesori și acum de omor... Nu înțeleg nimic.

JUDECATORUL. Nici nu trebuie să înțelegi... Recunoști că ai omorât?

VLAD. Dacă îți face plăcere.

JUDECATORUL. Nu dacă îmi face plăcere... Da?

VLAD. Da.

JUDECATORUL. Ai vrut să furi, n'ai avut bani?...

VLAD. N'am avut bani.

JUDECATORUL (grefierului). Era în lipsă.

VLAD. Eram în lipsă.

JUDECATORUL (grefierului). Citește ultimul rând!...

GREFIERUL (citind)... recunoaște crima spunând că mobilul a fost furtul, fiind în lipsă de bani.

JUDECATORUL (lui Vlad). Și cât îți trebuiau, mulți?

VLAD. Mulți...

JUDECATORUL. Pentru vin?... pentru fetei?... sau pentru cărți...

VLAD. Cărți.

JUDECATORUL. Și cum ai procedat?

VLAD. Așa...

JUDECATORUL. Așa. Cum așa?... Ai pândit momentul când era singur în casă?

VLAD. Când era singur în casă.

JUDECATORUL. Și atunci te-ai repezit, i-ai dat mai multe lovituri... (Vlad se uită speriat căntând cu ochii prin scenă. O rupe de fugă, să iasă, gardianul îl prinde).

JUDECATORUL (Poruncitor gardianului). Pune-l în fiare!.. (gardianul îi pune fiarele de mâni).

VLAD (se sbate). Nu... Nu... Nu vreau...

JUDECATORUL. Lasă, lasă... Nu te agita. Libertatea prețuește mai mult când nu o ai.

VLAD. Nu pot scrie... Sunt grele... (copilăros, gardianului). Scoate-mi-le te rog... Te rog... (după un timp, cu necaz). Hoțule!...

JUDECATORUL. Să continuăm.

VLAD. Imi rup mâinile... Sunt grele... (se sbate). Scoate-mi-le...

JUDECATORUL (autoritar). Să taci!

VLAD (speriat). Să tac.

JUDECATORUL (grefierului). Citește de la început, nu mai știu nimic.

GREFIERUL (citind). Vlad Dumbrăveanu, de treizeci și opt de ani, fără profesie, în dimineața zile de cinci Septembrie, anul curent, a pândit momentul când victima, Profesorul Prăbji, era singur în cameră și, nevăzând de nimeni, s'a

repezit asupra ei, dându-i mai multe lovituri de cuțit până ce a căzut la pământ. Mobilul crimei este furtul, asasinul fiind un pasionat jucător de cărți. În timpul instrucției, a trebuit să fie pus în fiare de oarece a încercat să evadeze din chiar fața noastră.

JUDECATORUL (grefierului). Ai scris întocmai?

GREFIERUL. Intocmai, domnule Judecător. Exact...

JUDECATORUL (lui Vlad). Și cum se face că n'ai furat nimic?... Ai auzit vre-o mișcare, vre-o ușă deschizându-se?

VLAD. Da, am auzit, am auzit...

JUDECATORUL. Venia cineva...

VLAD. Venia cineva.

JUDECATORUL. Și atunci ai fugit.

VLAD. Am fugit... (rugându-se). Luați-mi fiarele. Sunt grele... Ce vreți de la mine?... Ce v'am făcut?... (gardianului) Domnule...

GREFIERUL (recapitulând, la început mormăie neînțeles, trecând ochii peste rânduri, apoi mai tare). A tras mai multe lovituri de cuțit până victima s'a prăbușit la pământ. Auzind că se deschide o ușă, a trebuit să fugă, fără să mai aibă timpul să fure ceva...

JUDECATORUL (lui Vlad). Și te-ai dus jos, te-ai spălat pe mâni și te-ai culcat.

VLAD. M'am culcat.

JUDECATORUL. Pe profesor îl cunoșteai de mult?

VLAD. De mult.

JUDECATORUL. Te duceai pe la el prin casă?

VLAD. Da, mă duceam pe la el prin casă.

JUDECATORUL. Și tot tu i-ai spus, desigur, că e un apartament gol în același imobil în care locuiai, l-ai sfătuit să se mute să-l poji prăda și omorâ.

VLAD (neînțelegător). Nu știu ce vorbiți dumneavoastră, eu n'am omorât pe nimeni... Vreau, vreau să omor... Sunt mii de crime, mii de criminali și eu nu pot ucide... Nu pot ucide... Imi pare rău... Lăsați-mă, sunt obosit, obosit, obosit... Credeți poate că sunt Isus?... Nu, nu sunt Isus, sunt un biet om.

JUDECATORUL (râzând). Îți pare rău. Cred și eu...

VLAD. Imi pare rău...

JUDECATORUL. Că l-ai omorât... (grefierului). Povestea tuturor tâlhărilor... (lui Vlad). Ei, vezi?... Nu puteai să faci mărturisirile acestea dela început; fără să fi încercat să fugi? Ai asasinat și încă cu premeditare, n'ai nici măcar, circumstanțe atenuante... O să te duci la sare...

VLAD. ?...

JUDECATORUL. Da!... (după un timp). Ai mai fost condamnat vre-o dată.

VLAD. Da.

JUDECATORUL. Tot pentru furt?

VLAD. Tot pentru furt.

JUDECATORUL. Bine!... (grefierului). Cu un cinism revoltător, amănunțește crima comisă... Recidivist... După declarațiile făcute, rezultă că mai are o condamnare la trecutul său, tot pentru furt și încercare de asasinat... (după un timp, gardianului). Du-l dincolo!

GARDIANUL. Hai!...

VLAD. (umilit). Fiarele... sunt grele...

GARDIANUL (il împinge în camera cu ușa zăbreliată, încue și esc să stea la ușa de intrare).

GREFIERUL (după un timp, lingușitor). Domnule judecător... (dă din cap și face gest de laudă). Să dea Dumnezeu să trăiți. Afacerea asta...

JUDECATORUL (cu satisfacție reșinută). Intr'adevăr... E un caz rar, N'ai văzut?... Încearca să faci pe nebulun... Când recunoaște crima, când nu...

GREFIERUL. O să vorbescă totu

Bătrânul fierar

de BENEDEK ELEK

Cum rătăciam prin pădure, m'a cuprins deodată dorul să colind pe rând scumpele locuri ale copilăriei. Oare „Cotul Domnului“, unde pe vremuri strămoșii mei se ascundeau de frica Tătarilor, să fi rămas același codru înfricoșat, așa cum l-am văzut eu ochii de copil? Și întinsa paragină pietroasă îmi va părea aceeași pustietate nesfârșită, și tot așa de frumoasă, cu zăplazul ei de goruni, ca odinioară? Pe atunci îmi părea mai frumoasă decât o icoană pictată, iar cadrul ei mai frumos încă. Și măcar că soarele abia atunci își fulgera, de după creasta muntelui rozale, mă cuprinsese o sete chinătoare; — simțeam că mă voi istovi, dacă nu mă voi adăpa cu apa tămăduitoare din fântâna curgătoare a „Părăiașului“. Sburdalnicul părau de munte sălta voios la picioarele mele: mi-aș fi putut potoli setea; dar nu era asta setea ce mă ardea, ci dorul sufletului. Dorul, însetarea după locurile de odinioară.

Am pătruns mai adânc, tot mai adânc — și unul după altul mi se înfățișară înaintea ochilor stăruite lucruri din trecut. Printre altele și copaci, pe cari i-am recunoscut îndată, — și am salutat cu o bucurie copilărească pe bunii mei prieteni de odinioară. Așa trebuie să fie: în copaci sălășluiesc suflete; — la vederea lucrurilor neinsufletețe inima noastră nu obișnuiește să svâcnească mai tare; dar iată, când zăresc de departe bătrânul gorun din marginea cărării, inima îmi bate mai puternic și fără voie îl salut: „Bună ziua să dea Dumnezeu, bătrânule gorun!“ Li cercetez cu dragoste rădăcina, trunchiul, orengile. Pe cele mai multe frunzișul e încă bogat, dar de pe acuma câte-o creangă uscată, goașă, dă semn de încăruntire: de-acuma doar ciocănitorele de-l vor mai bate, alte paseri nu se vor mai adăposti în el. Și amintirea mă fură și dorul mă poartă... Așa am ajuns jos, în valea cea îngustă; de jur împrejur, ca niște paznici credincioși, munți uriași, împăduriți, păzesc valea de vânturi și furtuni.

— Ute, fierăria! Vechea fierărie dela Bank!

Liniste, pretutindeni liniște mută, înfiorătoare. Mai stă și acum acolo, deasupra văii, roata cea grozavă, pe care odinioară o vedeam mai mare, mult mai mare ca acum; stă, stă acolo nemioșată, cu spătele-i lungi, putrezite; — și așa cum stăruiește încremenită în tăcere, vestește jalnic pustiirea, amara amăgire a miilor de muncitori. Măruntele căsuțe șindrilitate au rămas fără uși și fără ferestre. Prin grădinile de zarzavat au năpădit buruienile și mărăcinișii. Ici-și-colo rămășițe de cărbuni amestecați cu cenușe și noroi; unelte vechi, nefolositoare, jalnice amintiri ale trecutului, de

pe când dănuia pe aci o viață harnică, de pe când roțile văjăiau și uruiau, și răsunau munții de puternice lovituri de ciocan, iar cântecul fetelor muncitoare plutea lin deasupra văii. Și astăzi parcă învie înaintea ochilor mei Catița cea frumoasă, sălbatica floare pădurică — fata bătrânului fierar ceh. Parcă acum o văd cu părul ei bălai — auriu, cu nasul mic, pușintel obraznic, — astăzi știu, că toate fecioarele cehe îl au astfel; — dar fie, că era frumoasă! Și pe încetul amintirea spalăcită începe să se limpezească. Într-o bună zi Catița dispăru din făuriște. A fugit cu boierul cel tânău, cu fiul stăpânului fierăriei: Daniil, care nici nu s'a mai întors de-atunci. A lăsat tatălui său fierăria; las' să bată el fierul, să țarne el vasele de metal: pentru toate fierăriile din lume n'ar fi dat pe Catița lui cea bălaie.

Dar asta s'a întâmplat demult, demult; ce știu eu cât va fi dănuit dragostea boerașului Daniil. Bătrânul Lincsak, tatăl Catiței, a rămas aici, — văduv, fără copii, inima lui a rămas legată de locurile acestea, de valea și de pădurea aceea, cu toate că nu s'a născut aici. Cum rătăcesc printre locușele părașnite, văd deodată una cu ușă și ferestre și când ajung mai aproape, zăresc în prag, ghemuit, un bătrân vestejit de vreme. Privește dus cu ochii mici și ștersi pierduți în gol, și nici nu clipește când pășesc fără veste lângă el.

— Bună ziua, moșule. D-ta păzești fierăria?

Se uită la mine mirat. Din privire îi deslușesc răspunsul întrebător; adevărat ce-aș mai păzi?

— Au încetat lucrările? Când?

— O, ho — mormăi bătrânul. Demult.

Începu să socotească pe degetele-i subțiate și sbărcite.

— Sunt vre-o nouă ani de atunci.

— Și d-ta cu cine trăiești aici?

Bătrânul fierar răspunse:

— Cu bunul Dumnezeu. Mi-e deajuns cu atâta.

Dar n'a spus adevărul deplin moșneagului, căci în clipa aceea văzui o fetișcană alergând spre noi. Avea părul bălai — auriu și nasul mic, pușintel obraznic.

— Vino, bunicule, am gătit ciorba.

Bătrânul răspunse pornit:

— Pentru ce ai mai eșit afară? Ce te arăși așa? Cară-te înlăuntru!

Avea în mână o nuia cu care bătea mănios pământul, — și repede de vre-o trei ori: cară-te înlăuntru!

Și zisei bătrânului:

— Nu-ți înțeleg mânia, moșule. A greșit copila cu ceva?

Se feri să-mi răspundă la întrebare.

— Mă mir cum ai rătăcit d-ta pe aici.

De când au încetat lucrările, n'a mai călcat picior de boier pe aici. Nici diavolului nu-i plac locurile acestea, cu toate că nu se află pe lume loc mai frumos ca asta. Uite, Domnule, pădurea asta! Ai văzut cândva una mai frumoasă? Ehei, nu! Pe înserate luam pușca pe umăr, mergeam la pândă și numai către miezul nopții mă întorceam acasă. Cumosc fiecă copac, fiecă tufă. Mulți vlăstari au crescut copaci mari de când trăiesc eu pe aici... Am fost omul de încredere al stăpânului. În fiecare seară mă întreba: Ei, Lincsak, ești obosit? Nu cucoane. Ia-ți dar pușca. Că iar au început să umble mistreții. Câte odată venea și cucoanașul

Daniil... Știi... Daniil. Acum înțeleg de ce nu-i prea plăcea să vină cu noi.

— Bunicule, vino odată!

— Taci! Nu mi-e foame

Continuă tulburat, fără nici o legătură.

O fată cum era Catița! S'ar fi convenit să fie prințesă. Să fi văzut, Domnule, ce scum de fată. Da' frumoasă mai era! Ca un bujor. Și s'a întors acasă: jocel ofițer. Daniil a fost un ticălos, un tâlhar. Pe tatăl său l'a nenorocit. Pe fata mea a băgat-o în pământ, Da, dar și el a pățit-o. Dacă ai fi văzut d-tal ce fierărie a fost aici! Și ce s'a ales acum de ea... Odată numai: paff! Și totul s'a sfârșit. Putem pleca fiecare: drum încoace, drum încolo. Eu tot așteptam, tot așteptam: ce se va alege acum? Tovarășii mei își făceau bagajele blestemând, femeile și copiii plângeau, țipau; plecară cu toții, numai eu nu m'am urnit din loc.

— Da' d-ta ce mai vrei, moșule? mă întreba unul și altul.

— Ce vreau? Nimic, rămân aici.

— Ai înnebunit? Aici nu vei mai căpăta de lucru cât vei trăi.

— Nu-mi pasă — ziceam — rămân aici cu toate astea. Copilașta asta era atunci de vre-o cinci ani, plângea și ea: haide, bunicule, să plecăm și noi, aici ne mănâncă ursu. Zadarnic, domnule, picioarele plecau dar inima rămânea aici. Dumnezeu să te binecuvânteze Catița! Plecam și mă întorceam, ingenunchiam în fața mormântului și plângeam ca un copil: nu te părăsesc Catița, nu. Și apoi și pădurea parcă-mi vorbea: — Da' tu unde vrei să mai pleci acum la adânci bătrânețe? Nu mai poți prinde rădăcini aiurea, moșnege. Oamenii râdeau: D-ta ești un bătrân nebul, Lincsak. O să mori aici de foame. Nu ascultam de răsetele lor. Mi-a rămas ce mi-a rămas din vremurile bune de odinioară. Mi-e deajuns atât.

— Bine, bine, moșule, dar ce se alege de micuța Catița?

Clipă din ochi eu înțeles. Nu te teme domnule, n'o să-i mai umble așa ca măsei. O păzesc ca ochii din cap.

Micuța Catița pândea mereu la fereastră; auzia bine toate vorbele bătrânului. Dădea din cap, parcă ar fi încuviințat toate spusesele bunicului: bine, bine, bunicule, om mai vedea noi.

...În drum spre casă, la o bătaie de pușcă depărtare de fierărie, zării pe cineva, îmbrăcat în haine de vânătoare, strecurându-se printre tufișuri. Era un flăcăiandru tinerel — abea îi mija mustața; — așa trebuie să fi fost pe vremuri cucoanașul Daniil.

Păzește, păzește-ți numai bine pe micuța ta Catița, sârmanule fierar bătrân.

(trad. din ungară de) IOAN LUPU

BENEDEK ELEK este fără îndoială cel mai de seamă dintre scriitorii unguri dela noi. Prin vârstă și mai ales prin activitatea literară pe care o depune neobosit, el este decarul și conducătorul spiritual al vieții literare ungurești din Ardeal.

Autor a nenumărate nuvele și povestiri, a scris și un roman din viața secuiilor, dar este prețuit mai ales pentru arta fină cu care prelucrează basmele și legendele secuiești, într-o lectură plăcută și cuceritoare chiar și pentru cei mai pretențioși cititori. — Odinioară a tradus și câteva basme românești. — Dacă ar fi să-l asemuim unui scriitor român: am aminti pe Slavici.

În prezent, din satul Bățanii Mici, locul său de naștere, conduce o revistă pentru copii și una literară; și continuă să fie îndrumătorul mișcării „poporaniste“ a literaturii ungurești ardeleni.

lumea, nu-i vorbă că are și de ce. Cine o ceti dosarul, numai acela poate să-și dea seama de ce va să zică o adevărată instrucție...

JUDECATORUL (același). Cred și eu... (satisfăcut). Ehei... Să mai poftescă acum avocatul.

GREFIERUL. Vine și el?

JUDECATORUL. Da, cu doctorul expert și...

C. ARDELEANU

Hector de Béarn

de IOAN C. BACILA

Hume, filozoful englez, care se îngărase la bătrânețe, călătorea într-o zi pe vapor cu frumoasa lady Wallane, deodată se deslănțu o furtună mare.

Lady Wallane îl rugă pe Hume s'o încurajeze în situația disperată în care se aflau amândoi, dar filozoful îi spuse cu sânge rece că e foarte probabil ca în curând să cadă amândoi pradă peștilor.

— Și pe cine crezi că au să mănânce întâiu? întrebă lady Wallane.

— Cei mănâcăioși se vor repezi desigur întâiu la mine, răspuse Hume, dar germanzii vă vor prefera pe dumneavoastră.

Mark Twain insultase pe un funcționar superior și fu condamnat la opt zile închisoare. Era în tinerețea sa.

Mai târziu un reporter îl întrebă ce impresii a căpătat din pușcărie.

— Doamne! răspuse Mark Twain, când ești mai atent în închisoare, observi că și acolo sunt nemernici, ca pretutindea.

Uncori, Mark Twain se ducea la biserică. Într-o zi se duse atras în special de reclama unui preot care afirmă că predica sa va dura numai cincisprezece minute, va fi interesantă și înviorătoare.

Toate au mers bine la început. Twain era atât de încântat, că hotărî în sine să arunce în cheta din biserică oel puțin o sută de dolari.

Dar preotul nu se ținu de cuvânt. Predica nu mai lua sfârșit. După o jumătate de oră, Twain își reduse donația la cincizeci de dolari. După patruzeci de minute nu mai voi să dea decât zece.

Când punga cu cheta se apropie de dânsul și preotul tot mai vorbea, umoristul fură douăzeci de cents.

Mark Twain povestă, într-o zi:

— Voind să fac o scurtă călătorie pe vapor dealungul coastei, la sud de New-York, mi se spuse, când am luat biletul, că voi avea de tovarăș în cabină pe un maior Reynolds. Mi-era indiferent. Dar pe urmă m'am bucurat, căci maiorul acesta era din armata salvării și se numea Mary.

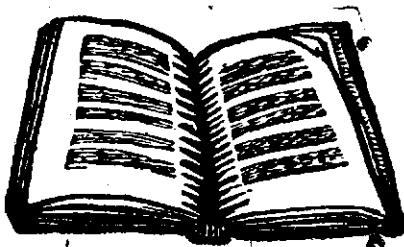
Mark Twain ținu o cuvântare cam așa, cu ocazia înmormântării unui prieten întim ucis de trăsnet:

— Prețiosul nostru amic n'a avut să zacă mult timp bolnav. A murit repede și fără durere. Bunul Dumnezeu a apăsat butonul electric din cer. Și așa a fost executat scumpul nostru dispărut!

Mark Twain, fiind fecă în viață, un ziar, prea bine informat, anunță moartea sa. El telegrafiază ziarului în chestie:

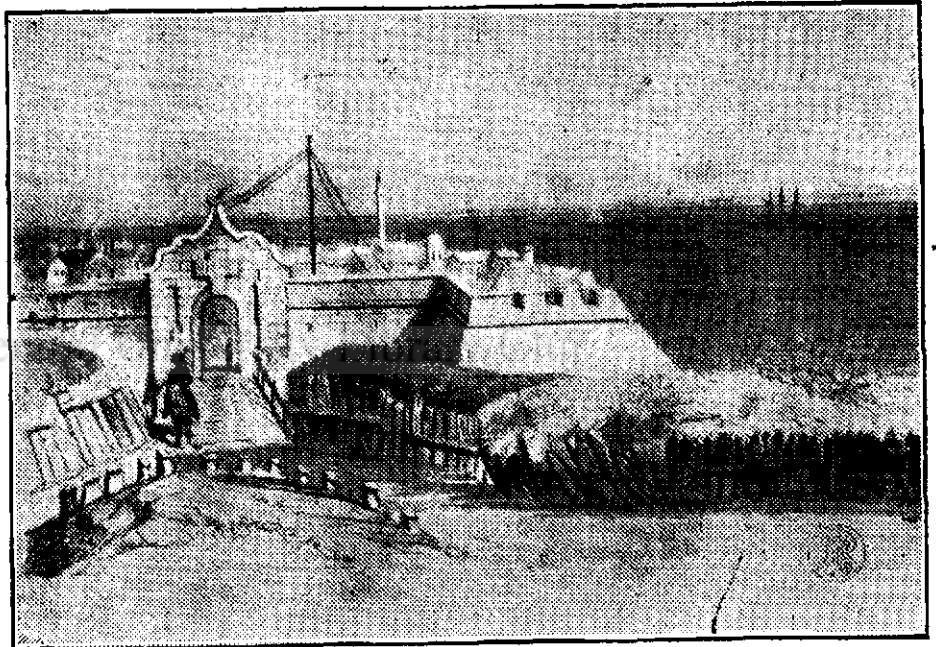
„După părerea mea, aserțiunea dv. este exagerată!”

RUD. A. KNAPP

Hector de Béarn a trecut prin țara noastră în anul 1828, în timpul războiului ruso-turc trimis de guvernul francez ca să însoțească pe Ducele de Mortemart în războiul ruso-turc. Ca tovarăși Ducele a luat pe Henri de Mortemart, Gerault de Crussol și Hector de Béarn, toți trei ofițeri și în seara de 1 Maiu 1828, acești trimiși ai guvernului francez, părăsesc Parisul, ca a doua zi să ajungă la frontieră și după ce trec prin Germania, Polonia rusească, ajung la Camenița în fața Hotinului, trecând Nistrul cu trei poduri plutitoare.

De aici merg numai prin Basarabia și Dobrogea urmând armata rusească, călătorie care ține dela 1 Iunie până la 15 August, trec apoi la Odesa și la 3 Noembrie se întorc la Paris.

HECTOR DE BÉARN: CONSTANȚA, PORT FORTIFICAT, LA 1828

Din stampele Academiei Române

Toată această călătorie, Hector de Béarn o publică sub titlul *Quelques souvenirs d'une Campagne en Turquie 1828*, 1 volum în folio cu 62 litografii.

Pe câte o foaie anterioară litografiilor este scrisă călătoria. Acest volum este dedicat lui Casimir Duce de Mortemart, în amintirea călătoriilor făcute împreună în timpul războiului ruso-turc, pe care l-a însoțit în războiu și în diplomație.

Dela acest călător, care este și un foarte bun desenator — pentru-că fiecare popas este însoțit de câte un desen luat la fața locului — ne-au rămas știri privitoare la mișcarea oștirilor rusești prin Țările Române, descrieri de orașe și de case pe cari le-a vizitat. Din cetirea călătoriei vedem că l-a impresionat mult steпа românească, locuința și traiul țaranului român și admirația ce o are față de frumusețea femeii române, de curățenia și grija cu care își ține gospodăria.

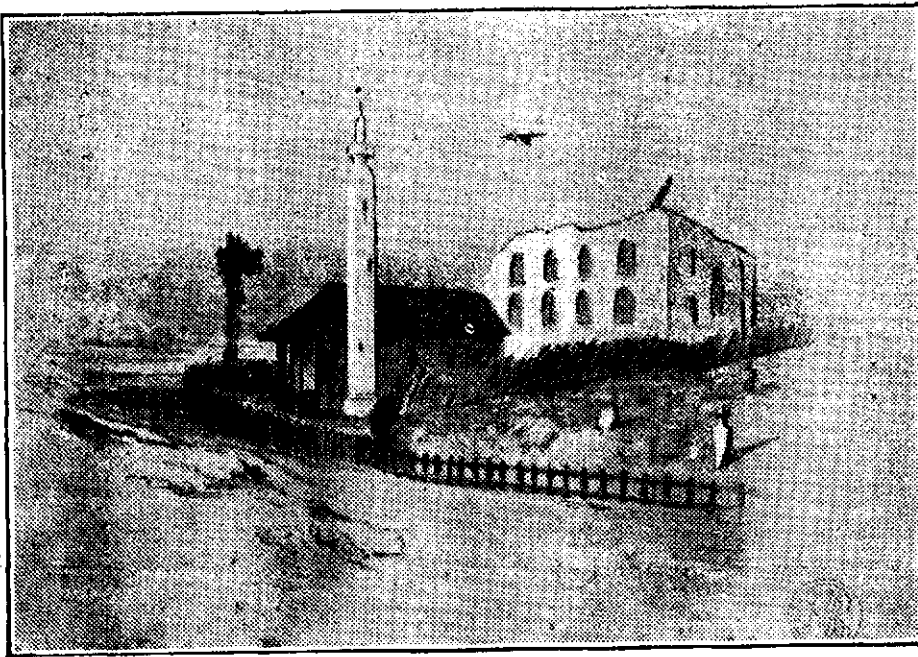
Dela Isacovici, punctul de plecare prin Basarabia, până la orașul Bălți, trec printr'un sat Breșitani, apoi se infundă în steпа română, unde nu văd de cât cârduri de berze și din când în când colibe acoperite cu paie, de unde ieșeau oameni ca să-i salute închinându-se până la pământ. Trec prin orașul Bălți, Chișinău, Tighina, Ismail și la 1 Iunie este la Bolgrad unde era strânsă armata rusească cu 144 tunuri, gata să treacă Dunărea. De aici trece în Dobrogea, la Babadag, trece prin valea Carasului, vizitează Constanța, Bazargic. În ziua de 18 Iulie este la Varna, Șumla, vine apoi la Bazargic vizitează în special casa Pașei și descrie cu deosebită atenție această locuință cu două puteri nelimitate, de soldat superior și de soț al unui harem.

Dela Bazargic pleacă la Mangalia sat mic la Marea Neagră, fără port, dar cu plajă și moscheie minunată. În ziua de 11 August este la Constanța și dela el aflăm că în anul 1828, Constanța era port fortificat la Marea Neagră, întărit cu ziduri crenelate, cu un *pont-levis* spre uscat având o inscripție turcească deasupra și cu fortificații puternice spre mare.

Dela Constanța pleacă cu o corabie rusească spre Odesa unde stă până la 3 Noembrie când pleacă la Paris.

Cartea lui, care este un jurnal ilustrat de călătorie și a însemnat numai ce a văzut și a desemnat numai ce i s'a părut mai caracteristic este un document interesant pentru țara noastră.

Desenurile cari se găsesec în acest memorial de călătorie sunt în număr de 25 și au numerele 6—25 și 37—43. Ele reprezintă: trecerea Nistrului la Isacovici pe trei brudine, interior de

HECTOR DE BÉARN: VEDERI DIN ISACCEA LA 1828.
Din stampele Academiei Române

casă din orașul Bălți, vederea cetății Tighina, lagărul rusesc dela Bolgrad, trecerea armatelor rusești peste Dunăre. Apoi sunt vederi din Dobrogea: Vederea Isaccei, Babadagul cu faimoasa cazarmă și cișmea făcută de Sultanul Mahmud în 1806, apoi dă Valea Carasului, vederea orașului Bazargic cu moscheia și casa pașei, Mangalia, Constanța ca port fortificat

cu ziduri crenelate, și vederea cetății Constanța de pe mare.

Am amintit și aceste deseneuri căci sunt documente iconografice și sunt foarte interesante. Cu acest călător francez din primele decenii ale secolului XIX se adaugă încă unul la șirul cel mare al celor ce s'au perindat în Terile Române.

ION C. BACILĂ

Zi plumburie

din COLETTE

Lasă-mă. Sunt bolnavă și rea astăzi, cum e și marea. Adu cuvertura în jurul picioarelor, dar ia ceașca aceea care fumegă și miroase a fân ud, a tei, a violete searbăde... Nu vreau altceva decât să întorc capul și să nu mai văd marea, nici vântul care aleargă, care se vede, în jocuri vesele pe nisip, în praf de apă pe mare. Aci freamătă, răbdător și stăpânit, ascuș îndărătul dunei, mai departe decât orizontul... Apoi se răpede, cu un strigăt războinic, sgâlțâie ca o mână de om obloanele ferestrelor și împinge pe sub ușă, ca o dantelă străverzită, țărâna pasului său etern...

Ah! ce rău îmi face! Nu mai am în mine un loc ascuns, un colț adăpostit și mâinile cu care mi-astup urechile nu-l împedică să stăbată și să-mi răcească creierii... Gândului meu, dezbrăcat, măturat, împrăștiat, încerc în zadar să-i adun fășiile; îmi scapă meru tremurând, ca o haină zdrențuită, ca o pasăre pe care o ții de laba piciorului și care se liberează izbînd din aripi...

Lasă-mă, tu care vii cu blîndețe, cu milă, să-mi pui mîna pe frunte... Nu mai pot suferi nimic și mai mult ca orice, marea! Du-te de-o privește, tu care o admiri! Uite-o, lovește în terasă, ferbe, izbucnește în spume galbene, scilipește în culori de pește mort, umple acru cu mireme de iod și de putreziciuni fertile. Sub valul plumburiu, ghicește abominabilul popor de animale fără picioare, turțite, lunecoase, înghețate... Nu simți că valul și vîntul aduc până în odaia asta, miros de scoică putrezită?..

O! vino înapoi, tu care poți pentru mi-

ne aproape totul! Nu mă lăsa singură! Dă-mi sub nările mele pe care desgustul le subție și le decolorează, dă-mi mâinile tale parfumate, dă-mi degetele tale uscate, și calde, și subțirele ca livîntica din munți... Vino! Stai aproape de tot de mine, poruncește mării să se depărteze! Fă un semn vîntului și el să vie să se calce pe nisip, să se învîrtească în loc, cu scoicile... Fă un semn: se va așeza pe oină ușor, și se va distra, cu o suflare, să schimbe forma colinelor mișcătoare...

A! elatini dîn cap... Nu vrei, — nu poți. Atunci, du-te, părăsește-mă fără sprijin și să vie furtuna să dea jos zidul și să intre și să mă ducă! Ești din odae, să nu mai aud zgomotul înutit al pasului tău. Nu nu, nu vreau mîngăeri. Mîinile tale vrăjitoarești și privirea ta grea și gura ta care dizolvă amintirea altor guri, n'ar avea azi nici o putere. Regret astăzi pe cineva care n'ia posedat înaintea tuturor, înaintea ta, înaintea de a fi femeie.

Sunt dintr'un ținut pe care l-am părăsit. Tu nu poți opri ca la vremea asta, acolo, să se răsfețe la soare un lanț plețos de păduri. Nimeni nu poate opri ca la vremea asta, acolo, rădăcinile arborilor să înoate în iarba adîncă de un verde delicios și liniștitor de care îi e sete sufletului meu...

Vino, tu care nu știi, vino să-ți spun încet: mireazma pădurilor din ținutul meu e ca a fragilor și a trandafirilor! Ai jura, când tufele de măcieș sunt înflorite, că undeva se coace un fruct, colo, aici, aproape de tot, — un fruct nevăzut pe care îl miroși numai, deschizînd nările. Ai jura, când toamna pătrunde, rîndind frun-

zișul căzut, că un măr prea copt a căzut jos și tu îl cauți și îl miroși, aici, acolo, aproape de tot...

Și dacă ai trece, în lumie, prin livezile cosite, la ora când luna își șiroește lumina pe stogurile rotunde care sunt dunele din țara mea, ai simți, la mireazma lor, că ți se deschide inima. Ai închide ochii, cu mândria aceea gravă sub care tu îți ascunzi voluptatea și ai lăsa capul în jos, cu un suspin tăcut...

Și dacă ai veni, într'o zi de vară, în satul meu, în fundul unei grădini pe care o cunosc, o grădină întunecată de verdeață și fără flori — dacă ai privi, albăstrind în depărtare, un munte rotund pe care pietrele, fluturii și scaeciții se colorează cu acelaș azur Eliachiu și prăfuit, ai uita de mine și te-ai așeza acolo ca să nu te miști până la sfârșitul vieții!

Mai este încă, în ținutul meu, o vale îngustă ca un leagăn unde, pe înserate, se lățește și plutește o scamă de păclă, o păclă subțirică, albă, vie, un grațios spectru de ceață culcat pe aerul umed... Însuflețit de o lentă mișcare de undă, el se topește în el însuși și se face rînd pe rînd nor, femeie adormită, șarpe languros, cal cu gât de himeră... Dacă stai prea mult aplicat deasupra văii înguste, sorbind acru înghețat care susține ceața vie cu un suflet, un tremur te va cuprinde și toată noaptea vei visa rău...

Ascultă încă, dă-mi mîinile într'ale mele: dacă mergi, în ținutul meu, dealungul unui drumăg pe care îl cunosc, arămiu și mărginit cu degetele de un trandafiriu aprins, ai crede că urci cărarea fermeoată care duce dincolo de viață... Cîntecul săltăreț al bondarilor căptușiți cu catifea te duce, bătându-ți în urechi odată cu sângele inimii — până la pădure, sus de tot, unde se stârșește lumea... E o pădure veche, uitată de oameni și asemănătoare cu Raiul, ascultă bine, căci...

Cum te-ai îngălbenit și ce ochi deschizi! Ce ți-am spus? Eu nu mai știu... vorbeam, vorbeam de ținutul meu ca să uit marea și vîntul... Acum te văd pîlînd și cu ochi geloși. Mă rechemi la tine, mă simți atît de departe... Trebuie să fac drumul întreg înapoi, trebuie ca încă odată să smulg dîn ținutul meu, rădăcinile ce-mi sunt întipte acolo și care sîngeră...

Iată-mă! sunt dîn nou a ta. Voiam numai să uit vîntul și marea. Am vorbit în vis... Ce ți-am spus? Nu crede! Ți-am vorbit desigur despre o țară de minun, unde savoarea aerului îmbată?... Nu crede! Nu te duce acolo: ai căuta în zadar. N'ai vedea decât o câmpie cam tristă pe care o întunecă pădurile, un sat tăcut și sărac, o vorbă umedă, un munte albăstriu și sterp unde nici caprele nu se pot hrăni.

M'am întors acum, iată-mă. Dar unde s'a dus vîntul în lipsa mea? În ce adîncătură de dună stă îmbufnat, obosit? O rază subțire, strînsă între doi nori sulitează marea și răspunde dincoace în flaconul acesta unde joacă în loc...

Azvirile pledul, mă înăbușă, Privește! marea începe a se inverzi... Deschide ferreastra și ușa și să alergăm spre sfârșitul auriu al acestei zile întunecate, căci vreau să culeg pe prund florile țării tale aduse de val, — scoicile, flori neperitoare sfoliolate în petale de sîdef trandafiriu...

Traducere de ALICE GABRIELESCU

Dimitrie Bolintineanu

1819—1872

Poetul D. Bolintineanu, ca și V. Alecsandri și alții, aparține epocii în care a trăit.

Opera sa literară este oglinda fidelă a unor frământări istorice față de care posteritatea păstrează cu credință cultul amintirii și respectul sfânt al unui sacrificiu nobil. Dacă vom încerca să valorificăm estetic opera sa poetică și literară desigur vom fi siliți să facem aprecierea nemeritată a unui poet ce și-a servit cu entuziasm contemporanii și care în același timp a fost și idolul acelor vremuri apuse și neînțelese pentru noi.

Transportându-ne în epoca dela 1848 și aceleia care i-a urmat, înțelegând pe deplin mediul și preocupările ei, numai așa vom fi în stare să judecăm cu dreptate pe poetul D. Bolintineanu.

Valoarea literară a unui scriitor nu trebuie să fie judecată decât în cadrul istoric. Numai așa vom realiza o critică dreaptă și nepărtinitoare.

Născut în satul din preajma Bucureștilor, Bolintineanu din vază, care a schimbat și numirea de origină macedoneană a poetului, Bolintineanu a fost adus de tatăl său în anul 1829 în capitală. Aici intră în casa unui boier protector care îl dă la școală. Studiază clasele primare la o școală particulară dela Colțea și apoi liceul Sf. Sava. De tânăr intră ca funcționar la poștărie în biroul „prijinilor suditești“.

În 1845 Asociația literară, înființată de frații Golești, trimite pe poet la Paris pentru a-și continua studiile. Acolo Bolintineanu a cunoscut din marii autori ai Franței, dar cunoștințele sale literare de acasă nu i-au permis să-și torneze o cultură prea serioasă. Autorii lui favoriți erau aceia care se bucurau de o vâlvă mai mare pe acea vreme, romanticii, cu Victor Hugo și Lamartine în frunte. Aceasta se datorește poate și firi sale expansive și entuziaste, ușor influențabilă, de tot ce era pompos și exagerat.

Revoluția dela 1848 îl cheamă în țară unde avea să joace un rol însemnat alături de fruntașii mișcării. Insuccesul întâmpinat de revoluționari, îl aruncă iarăși peste hotare. El pribegeste câteva vreme prin Transilvania și pe la Constantinopol pentru a se reîntoarce după scurt timp iarăși la Paris.

În anul 1859 vine în țară și ajunge ministru de instrucție publică sub Cuza. Activitatea sa în acest domeniu a fost dintre cele mai bogate și mai rodnice. Pe timpul lui s'a înființat Universitatea din București și tot el a întemeiat primele școli românești în Macedonia.

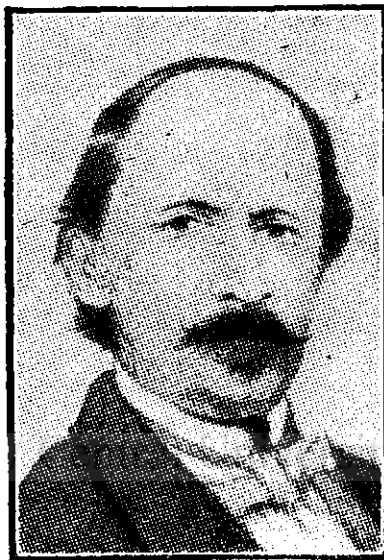
Detronarea lui Cuza în 1866 îl silește să se retragă pentru totdeauna din viața politică, ocupându-se numai cu literatura. Noua îndeletnicire i-a procurat frumoase momente de mulțumire sufletească dar și mari mizerii materiale. Desigur conducătorii de pe atunci ai Statului nu aveau vreme să se ocupe și de soarta scriitorului sortit să îndure cea mai neagră mizerie și care avea să se stingă în anul 1872 la 20 August în spitalul Pantelimon.

Activitatea literară a lui D. Bolintineanu a fost foarte vastă și variată. Ceea ce l-a răscălat însă cunoscut și apreciat în mod elogios de contemporanii a fost opera sa poetică propriu zisă. Încă din anul 1842 când publică în „Curierul de ambe-sexe“ a lui Eliade poezia sa „O fată tânără pe patul morții“, Bolintineanu culege cele mai frumoase succese și critice

favorabile din partea îndrumătorilor literari de atunci.

Desvoltat sub influența școlii romantice franceze poetul își îndreaptă domeniul de inspirație în trecutul istoric. Patriotismul său politic căuta o notă analogă și în domeniul literar. Dealtfel toată popularitatea din trecut a poetului a fost câștigată de sufletul patriotic și entuziast al legendelor și baladelor sale.

Când acest gen a fost reluat de Alecsandri și alii, poetul a fost dat uitării și nu a mai rămas de pe urma lui decât amintirea vagă a unei glorii uitate și melodia tristă a unor balade de ale sale cântate cu avânt de lăutarii populari și însuflețite cu tinerețea de școlari pe la scribările naționale.

D. BOLINTINEANU

Dacă Bolintineanu avea un talent mai puternic atunci desigur numele lui rămânea în literatura noastră pe aceeași scară de valoare ca și numele lui Uhland în literatura germană de exemplu. În perfectă ca formă, superficială și ușoară ca fond, opera poetică a lui D. Bolintineanu are în literatura noastră ca și opera sa literară în afară de aceea a valorificării artistice, opera lui mai trăiește încă în mintea noastră și va mai rămâne și în istoria literară ca o pildă vie de admirație exagerată inspirată de o literatură ce depășește domeniul unei arte durabile și originale.

GH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE :

- A. — Opera, ediții :
- 1) Poezii în „Propășirea“ (Iasi 1844) și în „Curierul românesc“ (Buc. 1846).
 - 2) Colecție de poezii ale d-lui Bolintineanu. Buc. 1847.
 - 3) Poporul suveran, gazetă politică. Buc. 1848.
 - 4) Junimea română, ziar, Paris 1851.
 - 5) Foale volantă : 1851, Maiu 30. (Manifest contra protectoratului rusesc).
 - 6) Albumul pelerinilor români, Paris 1851.
 - 7) Cântece și plângeri, Iasi 1852.
 - 8) Les principautés roumaines. Paris 1854.
 - 9) Poezii vechi și noi. Buc. 1855. Cu o prefață de Radu Ionescu.

10) Manoil, roman național. Iasi 1855 și în „România literară“.

11) L'Autriche, La Turquie et les Moldo-valaques par B., Paris 1856.

12) Călătorii în Palestina și în Egipt, Iasi 1856, Ed. 2-a, Călătorii la Ierusalim și în Egipt, Buc. 1867.

13) Cântarea României, traducere în versuri, Buc. 1858.

14) Călătorii în Moldova, Buc. 1858.

15) Legende sau basme originale în versuri, Buc. 1858.

16) Melodii române, poezii, Buc. 1858.

17) Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria. Buc. 1858.

18) Bătăliile Românilor, Buc. 1859.

19) Nemesis, satire politice, Buc. 1861.

20) Legende noi, Buc. 1862.

21) Elena, roman original de datine politico-filozofice. Buc. 1862.

22) Călătorii la Români din Macedonia și muntele Atos, Buc. 1863.

23) Mizerabili de V. Hugo, traducere cu A. Zane și M. Costinescu, Buc. 1862—1863.

24) Viața lui Mihailu Viteazul făcută pentru înțelegerea poporului de un anonim. Buc. 1863.

25) Viața lui Ștefan cel Mare, Buc. 1863.

26) Viața lui Vlad Tepeș Vodă și Mircea cel Bătrân, Buc. 1863.

27) Vizita Domnitorului Principatelor unite la Constantinopol, Buc. 1860.

28) Poezii atât cunoscute cât și inedite, Buc. 1865.

29) Eumenidele sau satire politice, jurnal în versuri, Buc. 1866.

30) Călătorii în Asia mică. Buc. 1866.

31) Brises d'Orient, poesies roumaines traduites par l'auteur. Paris 1866.

32) Mihailu Viteazul condamnat la moarte, dramă în 3 acte. Buc. 1867.

33) Conrad, poemă în 4 cânturi, Buc. 1867.

34) Ștefan Vodă cel berbant, dramă în 4 acte, Buc. 1867.

35) Alexandru Lăpușneanu și După bătălia dela Călugăreni, drame, Buc. 1868.

36) Ștefan George Vodă sau Voi face Doamnei tale ce ai făcut Japănelei mele, dramă istorică, Buc. 1868.

37) Domniile regulamentari și istoria celor 3 ani dela 11 Februarie până astăzi, Buc. 1869.

38) Viața lui Cuza, memoriu, Buc. 1869.

39) Negăsirea de religie, de patrie și de dreptate la Români, Buc. 1869.

40) Ielele, grame și epigrame politice, Buc. 1869.

41) Traianida, poemă epică, Buc. 1869—1870.

42) Viața lui Traian August, fondatorul neamului românesc, Buc. 1869.

43) România roabă la Austro-Maghiari, Buc. 1869.

44) Cartea poporului român, cugetări filozofice și politice... Buc. 1869.

45) Poezii din tinerețe nepublicate încă, Buc. 1869.

46) Sease drame istorice. Buc. 1869.

47) Menadele, satire politice sociale, Buc. 1870.

48) Plângerile României, ode la Patrie, Buc. 1870.

49) Cleopatra regina Egiptului, Buc. 1871.

50) Ștefan Vodă cel tânăr, Buc. 1871.

51) Poezii, culegere ordonată de însuși autorul, cu o prefață de G. Sion, Buc. 1877, ed. II, Buc. 1899.

52) Opere complete, Poezii, Buc. 1905. Cu o prefață de Șt. O. Iosif.

53) Scrisori din exil, publicate de N. Cartoajan în „Neanul românesc literar“ I (1908—1909) și III (1911).

Notițe

CONFUZII... SAU CE?

Mai acum câțiva ani un cunoscut polemist și gazetar vorbea în subsolul gazetei ce conducea despre cunoscuta idilă

Locuința mea de vară e la țară...

a lui BOLINTINEANU. E fără îndoielă o eroare pe care ne stăpânim s'o calificăm deocamdată.

Mai dăunăzi, aiurea, alt caz: ni se dă ca autor al „San-Marinei” ... Vasile Alecsandri, când lucrurile se petrec cu totul altfel.

În fine al treilea: numărul pe Maiu 1926 al revistei „Cartea” vorbește, la pag. 72, coloana a II-a despre:

„E multă vreme decât Alecsandri și-a bătut joc în Franțuzile de meteahna noastră de a ne poci limba cu franțuzisme”.

E unicul caz pe care-l precizez, înțai pentru că e mai recent (și de-aici: mai ușor controlabil) și-apoi, pentru că vine din partea unor bibliografi.

Și-atunci: e legitim să mă îndoiesc, nu de cultura academică, dar de cunoștințele elementare de istorie literară ale autorilor acestor îndrăznețe afirmațiuni? A elimina o asemenea ipoteză însemnează să mă opresc la alta și mai puțin convenabilă: să nu fie cumva aceasta dovada cea mai palpabilă de indiferență, de disprețul suveran și nejustificat pe care acești corifei de ocaziune, acești descoperitori și îndrumători o păstrează sănătosului scris românesc? Răspunsul îi privește. Tăcând — vor confirma și această presupunere.

Să adaug și o a III-a? Cred că, în multe cazuri, vinovatul principal este pripa, repezeala cu care (pe stradă, la cafea, la grădină, etc.) încredințăm paginile albe atâtea și atâtea „cugetări, îndemnuri, orientări”. Că la bază e lipsa totală de respect pentru sfințenia scrisului despre

Pentru o mai completă informație dăm numele scriitorilor din primele două serii, dintre cari prima urmează să apară zilele acestea.

Scriitorii din prima serie: I. A. Bassarabescu, Liviu Brebeanu, Ion Minulescu, Nichifor Crainic, Gala Galaction, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, Victor Eftimiu, G. Bogdan Duică, Caton Theodorian, N. Davidescu, Octavian Goga, Camil Petrescu, Lucian Blaga, Claudia Millian, Mircea Rădulescu, H. Papadat-Bengescu, Alfred Moșolu, V. Demetrius, George Gregorian, Al. T. Stamatiad, Eugen Lovinescu, Corneliu Moldovanu.

Urmează în seria II-a: Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Jean Bart, I. Al. Brătescu-Voinești, Gh. Brătescu, Al. Cazan, G. Ibrăileanu, G. Topârceanu, Demostene Botez, Mihail Codreanu, D. Nanu, M. Dragomirescu, Elena Farago, Ion Agărbiceanu, V. Al. Jean, Adrian Maniu, Perpessicius, Ion Pillat, Ion Gorun, Horia Furtună, D. D. Patrașcanu, Ion Dragoslav, Cincinat Pavelescu.

Scriitorii din seria II-a sunt rugați a trimite fotografiile, semnătura (aparte), locul și data nașterii, precum și o notiță bibliografică, d-lui Petre Cățunaru str. Clucerului 34, Buc.

care Vlahuță așa de convins vorbește — nu rămâne îndoielă. Păcatul e altul: toate aceste înseilări (îndoelnice, nesigure, necontrolate și neverificate). Se dau la stampă și, de-aici, așa cum sânt, confuze, pline de rătăcirii și de greșeli revoltătoare ele constituiesc hrana sufletească a marelui public care, neavând contact cu publicațiunea de specialitate, nu-și poate da seama de realitatea celor cetite.

Iată din ce cauză — socotesc asemenea erori nu simple confuziuni, cum le-am conveni autorilor lor să le numească, dar mai de grabă, probe de pripeală și superficialitate, ceiace și în limba românească își are echivalent mai drastic.

IAR... CONFUZIE

Confuzii și iar confuzii!

Mai dăunăzi un cunoscut ziar de teatru își anunța cetitorii că anul acesta, în cursul nu știu cărei luni, se împlinesc 25, 50, sau 75 de ani dela nașterea ori moartea poetului Dimitrie Bolintineanu...

Nedumerit mă întreb: cum se pot naște asemenea enormități când e arhicunoscut că, dela nașterea acestui poet, s'au împlinit 100 de ani la 1919, iar, dela moarte, 50 de ani în 1922 — când (poetul) a și fost sărbătorit. Că unii redactori culturali-literari sânt lea dreptul înouli — nu ne mai miră că toată cultura allora constă din răsfoirea a câtorva almanahuri franțuzești o știm, nu ne putem închipui însă cum se prind să arunce în public, cu litere groase și cu aere de îndrumători asemenea știri pe care cea mai elementară carte de curs primar le-ar putea desmînți.

Realitatea e însă cu totul alta: nu se cetește! Și o dovadă mai mult e următoarea aserțiune pe care ne-o servește, în No. 3, revista „Cartea” când spune că expresiunea: „n'am nici în clin, nici în mănecă” (uitată greșit; în realitate: „nici în mănecă”) ar fi din lumea „crotitoricească” (dece nu „crotitoricească”?). Domnule Redactor, răsfoește-l pe Coșbuc, pentru numele lui Dumnezeu, și vezi cum stau lucrurile.

Concluziune: nu confuzii — dar lipsă de cercetări complete și serioase.

PAUL I. PAPADOPOPOL

ERRATA

În articolul „Arta nouă” al d-lui Scarlat Struțeanu, în josul primei coloane din partea a II-a a articolului, au fost sărite câteva cuvinte, ca și sfârșitul pasagiului despre L. Aragon.

Facem cuvenita rectificare, republicând pasagiul.

Aragon, admiratorul lui Rimbaud (La Saison en Enfer) susține, că dezordinea spiritului său e sacră. În al său „Anicet”, Louis Aragon prelungeste, ca spirit, „de fraudă” autobiografia lui Rimbaud, acostând de multe ori pe țarmuri agramatice, pentru care, de sigur autorul „prozei de diamant” cum e numit Rimbaud de către Verlaine nu i-ar fi rămas prea obligat.

Critică literară?

În „bătăiosul” „Făt frumos” abia apărut la Suceava (Nr. 3), în articolul de fond intitulat „Cronică”, d. Leca Morariu redactorul, consacră 5 pagini traducerii mele „Ifigenia în Taurida” (apărută în editura „Semănătorul” Arad) silindu-se mult să dovedească ritos că e „submediocră, ca mai toate, dar toate, toate traducerile noastre”.

„Precizările” și le întemeiază pe greșeli de... tăpar (genetivele: lumea, speranții etc.), pe erori neintemeiate de gramatică (abus de pronume personal, posesiv, articol nehotărît), pe unele neologisme (rațiune, ardore, respect), pe unele inevitabile asperități ritmice (licențe când umărești redarea credincioasă a imagini) — într-un cuvânt pe chițbușuri pur formale de pedant profesor de gramatică.

Cronica seamănă cu o moartă lecție de literatură a unor profesori îmbătrâniți, cari disecau textele frumoase clasice pentru a deprinde pe învățecii lor gramatica latină sau greacă.

Nici o vorbă despre redarea spiritului operei, despre redarea adevărului frumuseților cuprinse în ea, nimic de cât... gramatică.

Și dacă intenția d-lui Morariu ar fi fost măcar aceasta ne-am închina; dar, nu, este alta pe care, fără de vrere, și-o trădează.

La finele lungii expunerii după ce face lecția de gramatică și lui Caragiale, Demostene Botez și chiar maestrului în ale gramaticii, d-lui I. Gorun („Știi românește?”), se oprește (așa, ca la o mică paranteză) la aprecierea d-lui Iorga, (că traducerea mea „e o minune de adevăr și armonie”).

Această paranteză buclucașe desleagă toată taina articolului. D. L. Morariu, pe care, după câte-mă amintesc, tot d. Iorga l'a dus de mână în lumea literilor, vrea să se răsbune, prin mine, pe fostul său îndrumător cultural. (Azi, vedeți, d-sa l'a schimbat cu d. Niștor la a cărui revistă „Junimea Literară” am fost solicitat printr-o scrisoare, de însuși d. Morariu, să colaborez și am făcut-o și o fac bucuos).

Întorcându-i florea pot spune cu mai multă convingere de cât d-sa, că recenzia făcută c...ca toate, dar toate cronicile literare lipsită de obiectivitate scrisă cu intenția „de a-ți lăuda prietenul și a-ți ponegri adversarul” care nu face parte din coteria literaropolitică, sau, mai bine politico-literară, a criticului respectiv.

În criza noastră critică actuală, când toate revistele orbesc, iar critica se proclamă pontifi unici ai artei, deținători de calapoade infailibile, să-mi fie îngăduit mie, modestului traducător care n'am servit marelui critic L. Morariu de cât de piatră prost aruncată în d. N. Iorga, nici să nu stau să aleg între părăirea d-sale (deși scrisă pe 6 pagini într-un articol de fond) și aceea a d-lui Iorga (două calificative).

Nu cu astfel de critici se va infiripă gândul cel bun al „Fătului Frumos”, de care d. Morariu face atâtea paradă în primul său număr și nu cu astfel de „cronici” se va reabilita critica noastră.

VIRGIL TEMPEANU

Buletin bibliografic săptămânal^{*)}

de AL.-SADI IONESCU

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. ANUAIRE GENERALE. PRESA.

- Veress** (Dr. A.). — Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848). București, (Tip. **Curții Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 30 p. Lei 30. (Biblioteca Arhivelor Statului).
- Roșeanu** (Mihail). — Noul ghid al Capitalei. Ediția 1926. București, (Tip. **Curții Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 242 p. lei 80.
- Callga** (G.). — Almanahul dicționar al presei din România și a celei românești de pretutindeni. Cu o prefață de d-l Const. Bacalbașa. București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1926, 172 p. + Errata. Fig.

31 STATISTICĂ.

- Animalele domestice din România.** Statistica pe anul 1924. Les animaux domestiques de la Roumanie. Statistique pour l'année 1924. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 26 p.
- Comerțul exterior al României în trimestrul Iulie—Septembrie 1925** (cifre preliminare). Commerce extérieur de la Roumanie pendant le trimestre juillet—septembre 1925. (chiffres préliminaires). București, **Ministerul Finanțelor**, 1926, V + 152 p.
- Comerțul exterior al României în trimestrul Octombrie—Decembrie 1925 și întreg anul 1925** (cifre preliminare). Commerce extérieur de la Roumanie pendant le trimestre octobre—décembre 1925 et l'année entière 1925 (chiffres préliminaires). București, **Ministerul Finanțelor**, 1926, III + 153 p.
- Statistica pe anul agricol 1924—1925.** Statistique pour l'année agricole 1924—1925. Partea I. Suprafața semănaturilor din toamna 1924 și primăvara 1925. Ensemencements de l'automne 1924 et du printemps 1925. București, (Impr. Statului), 1926, 31 + 23, 51 p. Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Direcțiunea Statisticii Agricole și a Publicațiilor).
- Statistica prețurilor.** Prețul mediu al alimentelor și al câtorva articole mai întrebunțate în cursul anului 1925. Statistique des prix en 1925. București, **Institutul de Statistică generală a Statului**, 1926, 55 p.

35 ADMINISTRAȚIE.

- Expunerea situației județului Putna pe anul 1925.** Focșani, (Tip. **Invățătorul Român**), 1926, 40 p.
- Rășcanu** (Gheorghe). — Expunerea situației județului Vaslui pe timpul dela 15 Octombrie 1923 până la 15 Octombrie 1924 [și 1925] precum și activitatea comitetelor de construcție în anii 1923 și 1924. Vaslui, (Tip. **Alexandru C. Onceanu**), 1925, 421 p. + 113 pl. + 4 tabele. Fig.

35.5 ARTA MILITARĂ

- Manolescu** (General I.) (I. Mănoiu). — Cultura și apărarea națională. București, (Tip. **Răsăritul**), 1926, 147 + III p. + tabelă + hartă. Lei 60.
- Hanguillart** (Maior). — Voința de a învinge. Foc și mișcare. Patrula de război. Extrase dintr-o culegere de mai mult de 1000 de operațiuni de această natură. [Traducere de] Maiorul Const. F. Bellu. Brașov, (Tip.

Unirea), 1926, VIII + 64 p. + 36 crochiuri.

- Mardaescu** (Căpitan Ioan). — Memorator tactic pentru comandanții de plutoane și grupe de luptă. București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 143 p. Fig.
- Istoricul regimentului „Ștefan cel Mare No. 13 Infanterie”.** Iași, (Tip. **Edison**, St. Lungu & M. Herșcovici), 1926, 37 p.

37 ÎNVĂȚĂMÂNT. PEDAGOGIE.

- Anghel** (Ion). — „De ce școala nu-și poate îndeplini rolul educativ”. Focșani, (Tip. **Cartea Putnei**), 1926, 31 p. Lei 10.
- Brandsch** (Dr. Heinz). — Abriss einer Geschichte des rumänischen Schulwesens vor allem der Volksschule. Schässburg, Friedr. J. Horeth, 1926, 31 p.
- György Lajos**. — Öreg diák visszanéz... Cluj, Kiadjak a **Kolozsvári román. kath. főgimnázium öreg diákjai**, 1926, 186 p. Fig.
- Costin** (Maximilian). — Anuarul conservatorului orașenesc din Târgu-Mureș pe anul școlastic 1925—1926. Anul XIX. Târgu-Mureș, (Tip. **Comunală**), 1926, 56 p. + 16 pl. Fig.
- Anuarul Seminarului „Sf. Nicolae” din R. Vâlcea pe anul școlar 1924—1925** cu un istoric dela înființare și până în prezent. Râmnicu-Vâlcea. (Tip. **Matei Basarab**), 1926, 126 p.
- Cum se poate rezolvi o problemă de Stat?** [Școala superioară de științe de Stat]. Fapte și orientări. București, (Tip. **Cultura Poporului**), 1926, 34 p.
- Disescu** (Constantin G.). — Cea din urmă lecțiune. 1926 Mai 31. București, (Tip. **Curții Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 9 p.

b) Manuale didactice pentru învățământul secundar.

- Șeșeșchi** (A.). — Curs de limba germană pentru clasa III liceală, secundară, etc. pentru școlile de băieți și fete. București, **Cartea Românească**, 1926, 127 p. Fig. Lei 35.
- Zaharescu** (Ioan). — Carte de citire pentru uzul școlilor din Basarabia. Partea II. Chișinău, (Tip. Eparhială **Cartea Românească**), 1926, 370 + VII p. Fig. [În românește și rusește].
- Titu Liviu**. — Ab urbe condita libri XXI et XXII. Text însoțit de o introducere și note explicative de I. N. Dianu. București, **Casa Școalelor**, 1926, XX—306 p. Lei 50. (Biblioteca autorilor clasici greci și romani No. 3).
- Beiu Paladi** (Gh.). — Aritmetica practică pentru clasa I secundară de băieți și fete. Ediția VII. București, **Universala**, Alcalay & Co., 1926, 218 p. Fig. Lei 56.
- Beiu Paladi** (Gh.). — Aritmetica rațională pentru clasa II secundară. Ediția VI. București, **Universala**, Alcalay & Co., 1926, 95 p. Lei 30,50.
- Tutuc** (I.). — Aritmetica pentru clasa II secundară de băieți și clasa II-a a școlilor normale de învățători. Ediția VI-a revăzută. București, **Cartea Românească**, [1926], 91 p. Lei 20.
- Tutuc** (I.). — Geometria plană și în spațiu pentru clasa VI reală. În conformitate cu noile programe de studii. Ediția IV. București, **Cartea Românească**, 1926, 224 p. Fig. Lei 45.
- Wachner** (Heinrich). — Lehrbuch der Erdkunde. I Teil. Asien, Afrika, Amerika, Australien. Brașov, **Kersch & Hedwig**, 1926, 2 f. + 89 p.

c) Manuale didactice pentru învățământul special.

- Teodorescu** (Ing. Constantin C.). — Curs de rezistența materialelor. Timișoara, (Tip. **Școlii speciale a Artileriei**), 1926, XVI + 256 p. Fig.
- Moga** (Vasile S.). — Alcătuirea unei gospodării rurale lucrată după noul program al școlilor normale de învățători și a seminarelor. Ediția VII-a revăzută. București, **Cartea Românească**, 1926, 297 p. Fig. Lei 80. (Biblioteca cultivatorului român).
- Popovici-Lupa** (Dr. N. O.). — Elemente de economie rurală pentru Uzul agricultorilor și școlilor de agricultură. Ediția I. Vol. II. Organizarea și conducerea exploatațiilor, estimări agricole și principii de contabilitate agricolă. București, **Universala**, Alcalay & Co., 1926, 318 + VI p. + Errata. Lei 75.
- Filip** (N.). — Noțiuni elementare asupra cunoașterii și creșterii vitelor pentru școlile inferioare de agricultură. Cartea I, III. București, **Casa Școalelor**, 1926, 2 vol. 260 p. Lei 40 (I); 168 p. Fig. Lei 25 (III).

6 ȘTIINȚE APLICATE.

- Popescu** (Ioan G.). Radiofonia în viața științifică și socială. București, (Tip. **Tiparul Românesc**), 1926, 14 p.
- Teodorescu** (I. C.). — Condiționarea vinului pentru Marea Comerț de Export. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 43 p. + 4 pl. Fig.

7 ARTE.

- Băcilă** (Ioan C.). — Portretele lui Mihai Viteazul. Sibiu, **Editura Asociațiunii**, 1926, 43 p. Fig. Lei 30. (Biblioteca „Astra” Nr. 15).
- Minar** (Octav). — Pinacoteca națională din Iași. București, **Ministerul Cultelor și Artelor**, [1926], 78 p. Fig. Lei 30.
- Kiriac** (D. G.). — Cântările Liturgiei pentru copii și popor. Târgu-Jiu, (Tip. **N. D. Miloșescu**), 1926, 32 p. Lei 25.
- Popa** (Teodor). — Almanahul jubilar al reuniunii de cântări „Hilaria” 1875—1926. Oredea, (Tip. **Românească**), 1926, 55 p. Fig.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

- Cartoian** (N.). — Breve storia della letteratura romana. Traduzione di A. Perrice dal manoscritto originale. Roma, **Anonima Romane editoriale**, 1926, 33 p. Lire 5. (Publicazioni dell'Istituto per l'Europa orientale. IX).
- Pascu** (Gheorghe). — Istoria literaturii române din secolul XVIII. I. Cronica carii moldoveni și munteni. București, **Sococ & Co.**, 1926, 180 p. Lei 50.

c) Roman. Nuvelă.

- Rădulescu-Niger** (N.). — Vulturul îndrăgostit. București, **I. Negreanu**, 1926, 128 p. Lei 24.
- Neu-Mar-Jos**. — Anumite... Spirite. București, (Tip. **Rapid**), [1926], 96 p. Lei 50.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

- Last** (Aurelia). — Gedichte. București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1926, 61 p.
- Nagy** Dániel. — Cirkusz. Regény. Cluj, (Nyom **Lapkiadó**), 1926, 116 p.
- Paál** Andras. — Ősi földön. Versek. Brassó, (Nyom **Brassói Lapok**), 1926, 104 p.
- Szántó** György. — Bábeltornya. Regény. Brassó, (Nyom **Brassói Lapok** kiadása), 1926, 303 p.

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

- Mélanges de l'École roumaine en France.** 1925. Seconde partie. Paris, **Gamber**, [1926], 175 p. Lei 60.

* A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ În numărul viitor vom publica actualul I: „Țara găzilor” din piesa în versuri: **Floarea lui Sânzien** a d-lor **N. Milcu** și **Radu Gyr** — piesă primită în repertoriul Teatrului Național din București.

REVISTE

□ **FLAMURA** (VI, 5—6 Mai-Iunie 1926): un valoros și compact dublu număr, cuprinzând literatură originală și tradusă și mai ales cronici multe, variate, fine-roști, sprintene. Prin intermediul d-lui **Marcel Romanescu**, atașat la legăția noastră din Haga, revista publică o interesantă și inedită conferință: **Micile biserică din Franța** pe care criticul de artă dela „Revue de deux mondes” domnul **Louis Gillet** a ținut-o în Haga, în Februarie 1926.

Poezii publică: **Ștefan Nețescu**, **Eugen Constant**, **Marcel Romanescu** (o baladă dunăreană: „Povestea Undei”) și din „Plânge strămbă-țemne” d. **Radu Gyr**. Proză d-nii: **Adrian Pascu**, **Mihail Șt. Băișoiu**. Cronica oferă aspecte din literaturile străine într-o măsură puțin obișnuită la noi: Cărți și reviste polone, franceze, italiene, engleze, germane, olandeze, spaniole etc.

□ **REVISTA SOCIETĂȚII TINERIMEA ROMANA**, an. VII, Nr. 9—10. Număr închinat concursurilor și festivităților celei de a 49-a reuniune din acest an, a Societății Tinerimea Română. Se cuprind cuvântările d-lor **G. G. Antonescu**: Rolul școlii în societatea românească actuală; Cuvântarea d-lui **D. Pompeiu**; bilanțuri și impresii în legătură cu concursurile, fotografiile și grafice de subiecte și lucrări premiate.

VIATA ROMANEASCA, Anul XVIII, Mai, Iunie. N-rele 5 și 6, cu următorul sumar: **Matei B. Cantacuzino**: Viața, Dreptul, Libertatea; **Al. A. Philippide**: Schiță; **I. Simionescu**: Școala românească; **Ion Marin Sadoveanu**: Metamorfoze (Poem dramatic într'un act și un prolog); **T. Hotnog**: Trombonul misterios; **O. G. Lecca**: Neamul românesc (Formarea lui și influențele străine. Sinteză etnologică); **I. I. Mironescu**: Tulie Radu Teacă; **Aureliu Weiss**: André Gide și Clasicismul; **Cezar Petrescu**: Intarcearea unde-au fost jurămintele; **D. I. Suchianu**: Există o viață sufletească specific socială?; **V. Ciocâlteu**: Primăvara. Lăp de mare; **Arthur Schnitzler**: Morții tac; **D. I. Suchianu**: Cronica economică (O publicație statistică fără precedent); **M. Sevastos**: Cronica teatrală; București: **Mihai D. Ralea**: Cronica ideilor. (Pentru democrație); **P. Nicanor & Co.**: Miscellanea. (Postumitatea critică în Ion Dobronrawov Donici. — Arthur Schnitzler. — Pilda unei generații. — Țăranii ardeleni. — Premiile naționale de literatură).

Recenzii: **Perpessicius**: Scut și Targă. Tudor Vianu; **Ioan Agârbiceanu**: Legea trupului. O. B.; **C. Ardeleanu**: Diplomatul tăbăcarul și acrișul O. B.; **Dem. Theodorescu**: Sub flamura roșie. Octav Botez; **Mihai D. Ralea**: Introducere în sociologie, N. N. Tiron; **Paul Valéry**: Une conquête méthodique, Const. I. Vișoianu; **Stéphane Lupasco**: Dchors... Al. A. Philippide; **Jean Cocteau**: Le rappel à l'ordre, M. Ralea; **François**

Mentré: Espèces et variétés d'intelligences, Sorin Pavel; **Mario Roques**: Pălia d'Orăștie (1581—1582), Teodor Roșculeț; **Tudor Vianu**: Fragmente moderne, X. Y.; **Ion Clopofel**: Criza democrației în România, M. R.; **I. C. Petrescu**: Școala activă, M. R.; **A. P. La Fontaine**: La philosophie d'E. Boutroux și **Emile Boutroux**: La philosophie de Kant, Ștefan George.

MAURICE BOISSARD ȘI INVĂȚĂMANTUL

În vremurile acestea de acută actualitate a învățământului, e reconfortant și distractiv să citim aceste rânduri pe care eminentul și paradoxalul om de litere, **Maurice Boissard** le scrie în „Mercur de France”, drept comentarii la ciudățeniile examenelor:

Lumea e plină de indivizi care au reputat cele mai strălucite succese în examene și cari unt niște ignoranți și niște prosti desăvârșiți, care nu cunosc nimic, incapabil să judece ceva prin ei înșiși, cari au uitat definitiv ceace au știut vreme de câteva ceasuri și care n'au mai învățat o iotă de când au fost lăsați într'ale lor. Instrucțiunea dobândită, nu dovedește, de fapt, nimic, nu răspunde la nimic, e complet inutilă, ca să nu zic răufăcătoare, și n'o să facă niciodată dintr'un imbecil un om inteligent, dintr'un creier obtuz un creier activ și dintr'un ins fără înțelegere, un ins capabil de judecată personală. Singura instrucțiune care contează și care dă rașade, e aceea pe care și-o dă omul singur, căci numai aceea dovedește la un individ dorința de a ști și aptitudinile pentru știință. Ea mai are și avantajul că fiecare se instruește după natura spiritului său, în conformitate cu sine însuși, într'un mod adecuat propriei sale firii, tendințelor și gusturilor personale, lucruri ce sporesc eficacitatea acestei instrucțiuni.

În realitate învățământul pedagogic e făcut pentru leneși, pentru spiritele fără curiozitate, pentru indivizii care ar rămâne complet neștiutori, dacă nu li s'ar da oarecari cunoștinți, aproape cu forța, ca să zicem așa. Singură elita contează și elita nu se alcătuiește cu diplome. Ea depinde de însăși natura anumitor indivizi, superiori altora prin naștere și care desvoltă această superioritate prin ei înșiși, fără să aibă nevoie de ajutorul vreunor pedagogi, oameni, mai adesea, foarte strănți și foarte periculoși. Dacă ași avea un copil, m'aș feri, ca de foc, să fac din el un animal pentru concursuri. M'aș strădui să-l învăț să citească și să scrie. Apoi i-aș spune: „Fă ca mine. Fugi de examene, de examinatori, de concursuri și de diplome. Dacă ai cap, o să îți strice. Dacă n'ai, n'au să îți dea. Fă ca mine. Ieșit din școala comunală la 15 ani, am învățat singur-singurel, prin mine însumi, fără dascăl, fără reguli, fără direcție arbitrară, ce-mi plăcea, ce mă fermeca, ce mă interesa, ceace corespundea naturii spiritului meu (nu înveți bine decât ceace îți place). Niciodată n'am avut de făcut vre-o sforțare, și a trebuit să lucrez de treburintă, de teama unui eșec sau de dragul unei recompense. Dealtfel nici n'aș fi putut să lucrez, mi-ar fi fost imposibil, părăseam ceace mă plictisea. Niciodată nimic penibil. Totdeauna cea mai voluptuoasă plăcere. Oare mi-a fost mai rău? Ba dimpotrivă, mi-e cum nu se poate mai bine! Cine nu știe să învețe nimic, să descopere și să înțeleagă cu dela sine pornire, va fi totdeauna un prost în toată puterea cuvântului”. Așa i-aș vorbi. Dacă ar fi într'ansul, nevoia de a cunoaște, curiozitatea de a descoperi, și înțelege, a-și fi liniștit dinspre parte-i. Dacă dimpotrivă ar fi un buștean cu capul săvârat, și dacă ar fi destinat să semene majorității oamenilor, i-aș lăsa în pace, și n'ar fi niclo pagubă. Prefer un măgar

care să fie cu adevărat măgar, unuia care se împăunează cu diplome.

MALADIILE LITERATURII

La ancheta întreprinsă de Ernest Tisserand asupra maladiilor literaturii (premiu, publicitate, amatori, exploatarea vicilor, etc.), în interesantele sale parodoxe săptămânale din „Nouvelles littéraires” răspunde **Francis de Mionmandre**, următoarele:

Pretinsele boli ale literaturii prezente au existat întotdeauna. Numai că impresionau mai puțin, pentru că însăși literatura nu prea impresionă. Această rubedenie săracă, ștearsă și discretă, se strecura dealungul străzilor viciei sociale fără ca nimeni să se intereseze de sănătatea sau de bolile ei, de virtuțile sau de viciele ei. Niciodată n'au fost scriitorii mai necunoscuți, mai părăsiți în colțul lor decât pe vremea naturalismului și simbolismului. Astăzi când persoana și opera lor cunoaște lumina proiecteurului publicității, lumea află de existența lor. Și au de gând să se plângă, nenorociții? Ei bine, așteaptă, că vor fi pierduți de se vor ține deoparte, și de-și vor păstra moravurile de sedentari în mijlocul unei civilizații vertiginose. Trebuie să se adapteze.

Premiile? Dar ele au băntuit totdeauna, numai că pe vremea când singura Academia le decerna, premiile n'aveau răsunet. De ce să incriminezi un editor care se gândește să utilizeze un premiu drept reclamă?

Publicitatea? Ea a fost în toate timpurile. Mai puțin răsândită. Iată totul. Mai puțin insistență.

Cenaclurile? Ele și-au schimbat numai înfățișarea. Nu se mai clevește, în aceleași locuri, iată totul. Insa de vreme ce tot se clevește, toate merg ca înainte.

Amatorii? Dar, prin definiție, amatorul e un domn care vrea să devină profesionist. Niciodată n'a fost altceva pentru profesionist de cât un rival periculos.

Cât despre vicii, să fim drepti. Și să recunoaștem că, dimpreună cu nenorocirea, e singurul subiect care cu adevărat „produce”. Nu-i vina mea dacă virtutea e fadă și dacă fericirea n'are relief. Despre ce vrei să vorbească un moralist, dacă nu despre crimele inimii?... Eschil și-a făcut un nume apreciat povestind murdările istorioare ale unei oarecari familii grecești, istorioare de cari bieții eroi ai lui Marcel Proust, cu toată timida lor perversitate, nici pe departe nu se apropie.

Adevărul e că nimic nu s'a schimbat, afară de sistemul de lumină la care a fost totul supus. S'a întâmplat un fel de creștere generală, care manifestându-se în toate direcțiile n'a modificat nici o proporție. Dacă negustorul de tălpi care avea prevăzut în bugetul publicității o sută de mii de franci, cheltuește astăzi un milion, este fatal ca editorul care afecta zece mii franci să aloce astăzi o sută de mii. Ne scandalizăm pentru că ne uităm numai la meseria noastră. Dacă le-am privi și pe celelalte, totul ni s'ar părea firesc. Facem parte dintr'un ansamblu. Suferim legea comună: inflația.

Și-apoi dacă în loc să tot facem pe pesimiștii, am căuta să vedem ce se poate câștiga din toate aceste condiții noi? Cum de nu înțelegem că-i excelent lucru să ni se dea puțină atenție, chiar prin mijloace oarecum brutale? Cei din întuneric, cei mai dela o parte, vor fi, cu sistemul ăsta scoși într'o bună zi la lumină. Nu mai sunt necunoscuți. Ce interesează prin ce procedee se stârnește curiozitatea publicului pentru literatură, dacă această curiozitate rămâne pentru literatură singurul mijloc de a-și recăștiga autoritatea pe care trebuie să o exercite în chip legitim asupra publicului.

Redactor PERPESSICIUS